

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kamila Plášilová

**Právní úprava zájmového chovu a ochrana zvířat
proti týrání**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. BcA. Tereza Fabšíková, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 8. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 111 312 znaků včetně mezer.

Kamila Plášilová

V Praze dne 26. 8. 2024

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat JUDr. BcA. Tereze Fabšíkové, Ph.D., coby vedoucí mé diplomové práce, za odbornou pomoc a vstřícný a laskavý přístup při zpracování diplomové práce. Jsem vděčná, že jsem mohla být její studentkou a že jsem si pro vedení práce vybrala právě doktorku Fabšíkovou.

Poděkování dále patří celé mé rodině a partnerovi za neutuchající podporu při náročném, leč obohacujícím studiu. V neposlední řadě děkuji svému čtyřnohému příteli Bingovi, který byl pro mne motivací zpracovat zvolené téma.

Obsah

Úvod.....	5
1. Vztah člověka a zvířete v historickém kontextu	7
1.1 Významní filozofičtí myslitelé.....	8
1.2 Současnost.....	9
1.2.1 Welfare	10
1.2.2 Velkochovy	11
1.2.3 Pokusy na zvířatech.....	12
1.2.4 Zvířata a zábava	13
2. Právní úprava zájmového chovu	16
2.1 Mezinárodní úprava	16
2.2 Česká právní úprava.....	19
2.3 Povinnosti chovatele	21
2.4 Chov druhů zvířat vyžadující zvláštní péči.....	23
2.5 Povinnosti chovatelů psů a koček	25
2.6 Zájmový chov psů v zahraničí a jeho restrikce.....	31
3. Ochrana zvířat proti týrání	34
3.1 Týrání chovem	35
3.2 Množirna jako legislativní pojem	36
3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat proti týrání se zaměřením na množírny	37
3.3.1 Trestný čin týrání zvířat	37
3.3.2 Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti	40
3.3.3 Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách, zákaz chovu a držení zvířat..	41
Závěr.....	47
Seznam použitých zdrojů	49
I. Seznam použité literatury	49
II. Seznam použitých internetových zdrojů.....	50
III. Seznam použitých právních předpisů	52
IV. Seznam použité judikatury	53
V. Seznam ostatních zdrojů	53
Abstrakt.....	55
Abstract	56

Úvod

Tématem diplomové práce, kterou momentálně držíte v rukou, je právní úprava zájmového chovu a ochrana zvířat proti týrání. Toto téma dle mého názoru prostupuje celou českou společností, jelikož, jak je známo, Česká republika je, kromě zemí kutilů a sportovních nadšenců, rovněž rájem pejskařů. Nejsou to ale pouze psi, které Češi chovají coby domácí mazlíčky. Populární jsou také kočky, různé druhy hlodavců, plazů a dále také exotická zvířata, a to například primáti či kočkovité šelmy. Česko je, co se týče zájmového chovu zvířat, opravdu výjimečné – k roku 2019 mělo domácího mazlíčka 64 procent Čechů (z toho 40 procent činili psi)¹, za které ročně utratí zhruba dvě miliardy korun za veterinární péči². Před pandemií koronaviru žilo podle průzkumů v českých domácnostech na 2 miliony psů. V průběhu pandemie pak lze sledovat až raketový nárůst poptávky po domácích mazlíčcích. V dobách restrikcí souvisejících se šířením nemoci Covid-19 byl domácí mazlíček kýženým společníkem a mnohdy jedinou možností, jak se dostat ven alespoň na krátkou procházku.

S enormní oblibou Čechů chovat zvířata úměrně roste i množství nezkušených chovatelů, kteří, bez znalostí specifik chovu daného zvířete či jeho plemene, potenciálně mohou těmto zvířatům působit závažné útrapy. Rovněž roste motivace chovatelů zvířata dále rozmnožovat s vidinou zisku z prodeje mláďat. Toto jsou dva základní problémy, které, jakožto chovatelka psa, ve společnosti pocítuji, a proto jsem se rozhodla problematiku zájmového chovu z pohledu práva otevřít, prozkoumat, a případně označit a rozebrat palčivé body české právní úpravy.

Zájmový chov se úzce prolíná s ochranou zvířat proti týrání právě s ohledem na neodborné či neznalé nakládání se zvířetem, kdy takovému chovatel nezajistí odpovídající životní podmínky, čímž může, byť nevědomky, působit zvířeti utrpení. Týrání zvířete v zájmovém chovu je nejvíce patrné v případech nedbalého, až lajdáckého přístupu k chovu domácího mazlíčka, kdy jistě většina z nás někdy spatřila záběry zubožených, podvyživených a zanedbaných psů. V poslední době je až alarmující výskyt takzvaných množíren – zařízení, které produkuje ve velkém mláďata, povětšinou psů, a to pouze za účelem zisku. Chovatel provozující množírnu naprosto rezignoval na životní podmínky zvířete a vytvořil jakousi továrnu na štěňata. Na tuto situaci se v nedávné době snaží reagovat zákonodárce různými způsoby, které jsou předmětem této diplomové práce.

¹ Průzkum: Nejvíce Čechů má psa, v průměru za něj utratí skoro 16 tisíc ročně. *Český rozhlas* [online]. [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/cesko-cesi-domaci-mazlicci-psi-kocky-penize-pruzkum_1906232155_lac.

² Za péči o domácí mazlíčky utratíme dvě miliardy ročně. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/za-peci-o-domaci-mazlicky-utratime-dve-miliardy-rocne>.

Práva zvířat byla zpočátku otázkou pouze filosofickou, na kterou se snažili nalézt odpověď velcí myslitelé své doby, přičemž východiskem pro naši právní úpravu se stalo myšlení antické. Postupem času se tak ze zvířete, jakožto objektu, stává subjekt nadaný určitými právy, který dokáže cítit přinejmenším bolest a utrpení. Tento proces se nazývá dereifikace, což lze počítat coby odvěcnění, se kterým je na poli práva a zákonné úpravy hojně pracováno. Vlivem filosofa Johna Webstera se ústředním pojmem ve vazbě k ochraně zvířat stává welfare, neboli životní pohoda zvířat. Účelem zákonodárce je tak na jedné straně účinně potlačovat týrání zvířat, na druhé straně pak zajistit zvířatům život odpovídající hodnotám welfare.

Hlavním cílem této diplomové práce je podat ucelený obraz právní úpravy týkající se zájmového chovu zvířat a vytvořit souhrn všech zákonných povinností či zákazů, které chovatel musí napříč právními předpisy dodržovat. Práce detailně popisuje právní postavení zvířete a chovatele a zákonné ukotvení vztahu mezi nimi. Práce si rovněž klade za dílčí cíl zmapovat vývoj vztahu člověka a zvířete k pochopení etických a historických východisek dotčeného souboru právních předpisů a nastínění základních sporných bodů ve vztahu zvířete a člověka, které momentálně rezonují společností. Poté se práce zaměří na úpravu ochrany zvířat proti týrání, jakožto prostředku pro zamezení nedbalého a nerozumného nakládání se zvířaty. Závěrem se práce věnuje zákonnému postihu množíren, které prostupují celým tématem zájmového chovu a ochrany zvířat proti týrání, neboť činnost množíren je zářným příkladem, jak ve svém výsledku může (ale určitě by neměl) dopadnout zájmový chov zvířat, kdy již není sledován pravý účel zájmového chovu – chov zvířete pro potěšení člověka, ale i pro potěšení onoho druhého živého tvora.

1. Vztah člověka a zvířete v historickém kontextu

Abychom lépe pochopili problematiku zvířecích práv, je potřeba nahlédnout do historie filozofického myšlení a celkového vztahu mezi zvířaty a lidmi. V samém počátku lidské existence nebyl člověk druhem silnějším, nadřazeným, ba naopak lidé zvířata uctívali a některé druhy zvířat v lidech vzbuzovaly strach, jelikož člověka ohrožovaly. Další vývoj lidské civilizace vede odlišným směrem, kdy se člověk díky své vyspělosti stává, spíše než sběračem, lovcem. Zvíře se stává kořistí a lidé začínají zvířata domestikovat.³ Domestikace se objevuje současně s rozvojem zemědělství, kdy člověk využíval nejrůznější druhy ať už k práci na poli, k dopravě, či ochraně před jinými druhy zvířat. Rovněž se zvířata ochočují pro zajištění potravy. Domestikace je tak jednou z nejvýznamnějších událostí v dějinách lidstva, která dle Komárka „umožnil[a] jeho úžasné namnožení a založení „kultury“ tak, jak ji známe dnes, s usedlým způsobem života, státností, vyhotovováním písemností atd.“⁴

Základy západního filozofického myšlení vycházejí z myšlení řecko-latinského a židovského. V obou těchto směrech se setkáme s několika tezemi, které se vždy více či méně přiklánějí k jednomu ze dvou základních a protichůdných směrů. První klade důraz na člověka, kterému je třeba přisoudit téměř absolutní primát, naopak druhý směr nutí k zachování úcty ke zvířatům.⁵ Mezi hlavní filozofy, kteří podporují ochranu zvířat, patří v tomto myšlenkovém směru Pythagoras, Plútarchós a Porfyrios, kteří vyzdvihují vztah mezi člověkem a zvířetem a staví se proti konzumaci masa. V období středověku je pak otázka zvířat a úcty k nim upozaděna díky čím dál tím většímu vlivu antropocentrismu, který hlásá nadvládu člověka nad zvířaty. I tak ale stále lze nalézt mezi filozofy propagátory lásky a úcty k přírodě, přičemž k těm nejvýznamnějším z nich patří dozajista svatý František s Assisi či svatý Antonín z Padovy.

Renesance poté přesouvá svůj pomyslný objektív na člověka, což potenciálně otevírá větší prostor pro vymezení vztahu zvířat a lidí, opak je však pravdou. Tato otázka stále zůstává v pozadí, a to až na několik málo osobností, jako byl například Michel de Montaigne.⁶ Ten se ve svém díle *Essais* z roku 1533 vymezuje proti „lidské aroganci v pohledu na zvířata“⁷, kterou spatřuje také v rozdílném posuzování motivace k jednotlivým jednáním – u člověka je motivací rozum, u zvířete pud, instinkt. Montaigne vyžaduje, aby se za stejným jednáním viděly stejné schopnosti bez rozdílu v povaze bytosti. Dále Montaigne vidí podobnost zvířecí komunikace s komunikací

³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. s. 25-26.

⁴ KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: Zvířata v kulturních kontextech*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2012, s. 132.

⁵ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Vyd. 1., Praha: Triton, 2013. s. 20.

⁶ Tamtéž, s. 21.

⁷ KOMÁREK, Stanislav, 2012, op. cit., s. 71.

lidskou. Připodobňuje komunikační problémy mezi člověkem a zvířetem k rozdílným jazykům a kulturám a na základě toho uzavírá, že za nepochopení člověka a zvířete může mnohdy sám člověk.⁸

Oproti západní filozofii se Východ a Dálný východ staví ke zvířatům výjimečně pozitivně a uctivě. V tomto směru je již od dávné minulosti zakotven zákaz týrání zvířat, konkrétně zákaz využívat zvířata na bojové hry, vypalovat značky, zavírat do klecí apod.⁹ Takové zákazy korespondují s novodobým smýšlením nad vztahem zvířete a člověka, kdy jsou minimálně zvířecí zápasy v dnešní společnosti často morálně odsuzované.

Z výše nastíněných filosofických směrů se zdá, že západní civilizace, oproti té východní, byla ve vnímání zvířat jako citlivých tvorů, schopných prožívat jak štěstí, tak útrapy, přinejmenším pozadu. Avšak navzdory těmto filosofickým směrům Chapouthier poznamenává, že „není na Východě a Dálném východě žádnou vzácností potkat zanedbávaná a týraná zvířata. A naopak západní filosofické systémy a vynález zvířete–stroje mnoha obyvatelům Západu nikdy nebránily v tom, aby hluboce milovali svá domácí zvířata a projevovali jim oddanost a lásku, kterou bychom u nich na základě tehdejších přísných filosofických teorií rozhodně nehledali.“¹⁰

1.1 Významní filosofičtí myslitelé

Po vzoru již zmiňovaného svatého Františka s Assisi, Montaignea či Jeremyho Benthama, který, jakožto zakladatel utilitarismu, často pojednával o laskavosti a shovívavosti ke zvířatům, přicházejí další filosofové zabývající se vztahem člověka a zvířete. S ohledem na rozsah a zaměření této práce není možné rozvést všechny nejdůležitější myslitele a jejich teze, a proto uvádím pouze některé, dle mého názoru zlomové, milníky ovlivňující současné vnímání problematiky ochrany zvířat.

Charles Darwin (1809-1892) přinesl významný zvrat v chápání člověka jako součást živočišné říše. Jeho teorie o evoluci přináší podobnosti mezi zvířaty nejen z pohledu fyzických znaků, ale také v oblasti vyšších mentálních schopností – paměť, pozornost a další.¹¹ Rozdílem mezi člověkem a zvířetem je pak dle Darwina hlavně mravnost, smysl pro morálku.

Dalším významným filosofem, který se zabýval ve svém díle zájmy zvířat, je Peter Singer (*1946), zakladatel teorie senzitivity. Vychází z utilitarismu a schopnosti bytostí trpět. Dle Singera je člověk morálně zavázán k ochraně zájmů zvířat, nesmí zneužívat jejich znevýhodněného

⁸ KOMÁREK, Stanislav, 2012, op. cit., s. 72.

⁹ Tamtéž, s. 88.

¹⁰ CHAPOUTHIER, Georges, 2013, op. cit., s. 22.

¹¹ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 41.

postavení, stejně tak jako nesmí zneužívat ostatní osoby. Singer srovnává rasistické a sexistické chování, které odsuzuje, s něčím, co nazývá speciesismem – druhovou nadřazeností.¹² I když Singerova teorie podporuje myšlenku ochrany zvířat, nevolá po legislativním zakotvení zvířecích práv.¹³ Dle Singera není pro změnu v přístupu ke zvířatům relevantní, zda jim společnost přizná nějaká práva, ale zda lidé přijmou, že i zvířata mají zájmy, minimálně zájem netrpět. Podle Singera totiž, „jestliže nějaká bytost trpí a my si toho nevšimáme, neexistuje pro takový postoj žádné morální ospravedlnění. Nezáleží na tom, jaký je původ této bytosti, zásada rovnosti vyžaduje, aby toto utrpení bylo chápáno jako utrpení kterékoli jiné bytosti [...]“¹⁴

Až americký filosof Tom Regan (*1938) přichází s tezí zvířecích práv. Reganův koncept vnitřní hodnoty se zaměřuje na jednotlivce, individuum, které má vlastní vnitřní hodnotu, bez ohledu na to, zda se jedná o člověka či zvíře, nebo zda je jedinec něčím užitečný. Dle Regana „s jednotlivci, kteří mají vnitřní hodnotu, nikdy nesmí být nakládáno, jako kdyby měly pouze hodnotu nástroje.“¹⁵ Regan vidí mezi všemi druhy živočichů, včetně lidí, rovnost v morálním smyslu. Taková morální rovnost však není bezbřehá, Reganova teorie připomíná, že si logicky nemůžeme být rovni ve všech aspektech života.¹⁶

1.2 Současnost

V dnešní době již není překvapivé, že zvířata, stejně tak jako lidé, jsou nadána určitou rozumovou schopností a definitivně víme, že cítí bolest a že mají emoce. Zvířata už pro člověka nejsou jen potravou či užitečným strojem, ale čím dál tím více se ze zvířat stávají naši společníci, domácí mazlíčci či dokonce terapeutičtí pomocníci. Celkový rozvoj civilizace, rostoucí počet lidí na planetě a raketový pokrok ve vědě a výzkumu mají však, co se týče zvířat, i svou stinnou stránku.

S postupem doby si nejen ochránci zvířat začínají všimnout dříve běžných, dnes již takřka nemorálních, praktik, které jdou proti myšlence tzv. welfare – životní pohody zvířat. Tato situace je způsobena například masovou poptávkou po živočišných produktech, nebo také prováděním pokusů na zvířatech – testování léků, kosmetiky či tabákových výrobků.

¹² SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Praha: Práh, 2001, s. 21-22.

¹³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 46.

¹⁴ SINGER, Peter, 2001, op. cit., s. 24.

¹⁵ REGAN, Tom. *Animal Rights, Human Wrongs. An Introduction To Moral Philosophy*. In: MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. s. 47.

¹⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 47-48.

1.2.1 Welfare

Jak již bylo nastíněno výše, až do začátku 19. století byl člověk nadřazen zvířatům, která byla viděna spíše jako stroje než jako živé bytosti. Od 19. století je tento přístup postupně upozaděn a vznikají první spolky pro ochranu zvířat – například britská Královská organizace na ochranu zvířat před krutostí (RSPCA). Zlomovým bodem bylo vyjádření Brambellovy komise, dle které by zvíře „mělo mít možnost vstát, lehnout si, otočit se, očistit si tělo, natáhnout si končetiny“.¹⁷ Brambellova komise tím reagovala na svůj výzkum životní pohody zvířat v intenzivních chovech, kdy podnět k tomuto výzkumu zavedla Ruth Harrisonová svou knihou *Zvířecí stroje*. Tyto požadavky se ve své době vžily jako tzv. Pět svobod. Rada pro welfare hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council) v roce 1993 rozvedla koncept Pěti svobod do nynější podoby: (i) svoboda hladu a žízně, (ii) svoboda od nepohodlí, (iii) svoboda od bolesti, zranění a onemocnění, (iv) svoboda od strachu a stresu, a (v) svoboda projevit přirozené chování.¹⁸

Na to navázal John Webster, profesor chovu hospodářských zvířat na univerzitě v Bristolu. Ten při zkoumání welfare, jakožto životní pohody zvířat, připomíná definici od Fräsera a Brooma, podle které je welfare „stav zvířete, které se snaží vyrovnat se svým prostředím“. Tuto definici rozvádí o tři otázky – zda zvíře žije přirozeným životem, zda je zdravé a v dobré kondici a zda je spokojené. Webster věří, že až zodpovězením všech tří otázek – a tím i prozkoumáním těchto všech tří úhlů pohledu – jsme schopni porozumět životní pohodě zvířat.¹⁹ Webster pak dále podrobil detailnímu zkoumání každý z těchto tří argumentů.

První otázka je zaměřena na argument přirozenosti. Ten hodnotí, zda se zvíře může v daném prostředí chovat v souladu s tím, jak se vyvinulo, čili tak, jak se chovat má. Moderní zoologické zahrady se snaží vytvářet výběhy pro zvířata co nejvíce podobná prostředí ve volné přírodě, aby se zvířata ve výsledku mohla chovat přirozeně. Dle Webera totiž hodnotícím kritériem přirozenosti nejsou přijatá opatření, ale právě až konečný výsledek – zda je zvířeti umožněno jeho svobodné projevení.²⁰

Zvíře, které je zdravé, v bezpečí a schopné se vyvinout a vyrůst, je v dobré kondici. Tato na první pohled rozumná a jednoduchá myšlenka však nepostačí k tomu, abychom mohli uzavřít, že takto je životní pohody zvířete dosaženo. Výborným příkladem jsou velkochovy – zvíře je v dobré kondici, jelikož snáší vejce, dává mléko či dobře vyrostlo a je tak vhodné na porážku. Je

¹⁷ Welfare zvířat. *Ústav ochrany zvířat a welfare*, z. ú. [online]. [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.uozw.cz/welfare-zvirat-2/>.

¹⁸ WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k ráji. Praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Vyd. 1., Praha: Práh, 2009. s. 12.

¹⁹ Tamtéž, s. 5-6.

²⁰ Tamtéž, s. 7.

snad ale jasné, že u slepice v kleci, která sice snáší vejce, nemůžeme hovořit o přirozeném chování, natož o spokojenosti. Nadto taková zvířata, ač jsou ekonomicky výnosná – snáší vejce či dávají mléko, často trpí chronickými bolestmi nebo problémy s pohybovým aparátem, což je z hlediska welfare nepřijatelné. Webster na takových příkladech ukazuje, že užítkovost nelze brát ani jako dostatečný ukazatel dobré kondice.²¹

Spokojenost je dle welfare mentální uspokojení, nebo alespoň takový stav, kdy zvíře netrpí nepohodou. Důraz je kladen na to, jak se zvíře cítí a zda se cítí dobře. Zvíře se však může cítit dobře, i když není v dobré kondici (například starý pes vyhřívající se na slunci). Webster připouští, že životní pohoda zvířete může být naplněna na základě spokojenosti, aniž by byl splněn jiný z popsanych argumentů. Dodává však, že životní pohoda musí zahrnovat rovněž odpovědnost člověka za zajištění dobré kondice, nikoli pouze prosazování spokojenosti zvířete. Webster označuje šetrný chov zvířete za „paternalistický koncept“.²²

Životní pohodu zvířat lze tedy shrnout jako soubor různých požadavků, které zajistí, že zvíře žije víceméně šťastným životem s naplněnými (nejen) základními potřebami. S pojmem welfare jde ruku v ruce pojem ochrany zvířat. Vzájemný vztah mezi nimi lze vymezit tak, že ochrana zvířat jako taková je pojmem širokým, který v sobě zahrnuje na jedné straně ochranu zvířat v užším smyslu (ochranu proti týrání) a na druhé straně welfare (životní pohodu).²³ Ochrana zvířat proti týrání bude tématem v pozdější kapitole této práce, a proto se nyní ještě zaměřím na představení některých základních problémů vztahu zvířete a člověka v současnosti.

1.2.2 Velkochovy

S rostoucí poptávkou po živočišných produktech jako jsou maso, mléko, vejce a podobně, jsou kladeny i větší nároky na chov, zejména co se vyprodukovaného množství týče. Podnikatelé tak musejí vytvářet „továrny“ na živočišné produkty, které čítají až tisíce kusů zvířat na jednom místě. Pro velkochovy je typické dávat spíše přednost zisku před životními podmínkami zvířat.²⁴ Často skloňovaným příkladem velkochovu jsou klecové chovy slepic, kde se v malé kleci tísní zvíře, které je po většinu svého života odsouzeno pouze snášet vejce.

Stejskal a Müllerová označují za hlavní problémy v současném velkochovu z hlediska welfare zvířat následující: (i) nadměrná intenzita chovu, (ii) nevhodné a nepřirozené prostředí, (iii) nepřirozené uspořádání zvířat, (iv) rutinní bolestivé zákroky – aby se ve velkochovu vyhnuli

²¹ WEBSTER, John, 2009, op. cit., s. 8-9.

²² Tamtéž, s. 9-10.

²³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 83.

²⁴ Tamtéž, s. 49.

zranění zvířat navzájem, preventivně zvířatům zkracují zobáky, uštipují špičáky a další, (v) šlechtění, genetické inženýrství a klonování, (vi) oddělování mláďat od matek již několik hodin po porodu, (vii) nadměrná přeprava zvířat a (viii) útrapy způsobené při nekvalitně provedené porážce. Kromě welfare, velkochovy negativně působí i na životní prostředí, například na klimatické změny, kvalitu ovzduší a další.²⁵

Protipólem velkochovů jsou takzvané ekochovy a malochovy, či rodinné farmy. V těchto se zvířatům dostává lepší péče korespondující s welfare. Takový chov je však nákladnější na samotný provoz, což zdražuje výsledný produkt. Je pak už na individuálním spotřebiteli, zda dá přednost dražším výrobkům od podnikatelů, kteří ale přistupují ke zvířatům s respektem a odpovědností.

Další faktor, který ovlivňuje životní úroveň hospodářských zvířat, je právní úprava mezinárodního obchodu v čele se Všeobecnou úmluvou o clech a obchodu (1947). Tato úmluva vznikala v době, kdy bylo zvíře v právním smyslu věcí, a proto jsou i v současnosti zvířata v režimu úmluvy považována za komoditu. Úmluva je založena na principu rovného zacházení, což znamená, že stát nesmí znevýhodňovat obdobné výroby ze zahraničí. Stát si může nastavit přísnější podmínky pro chov hospodářských zvířat, nesmí ale pak diskriminovat produkty z jiných států, kde může být životní úroveň zvířat v chovu nižší. Müllerová a Stejskal uvádí praktický příklad na vejcích: „*například vejce z klecového chovu je z hlediska pravidel WTO „obdobným produktem“ jako vejce z ekologického zemědělství.*“²⁶ Státy se tak zavedením přísnějších podmínek ve vnitrostátním právu nezabývají produkty z chovů, které nerespektují welfare zvířat, a ti pak díky výrobním nákladům mají konkurenční výhodu na trhu.²⁷

1.2.3 Pokusy na zvířatech

S pokrokem ve vědě, medicíně, ale i s vývojem nových kosmetických přípravků či přípravků do domácnosti, nebo dokonce s výrobou zbraní, jsou spojeny pokusy a rozsáhlé testování. Mnohdy jsou k těmto pokusům využívána zvířata všeho druhu. Testování na zvířatech provází lidstvo už od antiky a prvního zkoumání fyziologie živých tvorů.²⁸ V dnešní době však počty zvířat použitých při pokusech rapidně stoupají a testování na zvířatech se tak stává globálním problémem, proti kterému brojí jak ochránci zvířat, tak v určité míře i zákonodárci.

²⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 50-53.

²⁶ Tamtéž, s. 54-55.

²⁷ Tamtéž, s. 55.

²⁸ Tamtéž, s. 57.

Dle zákona č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon na ochranu zvířat proti týrání**“) se pokusným zvířetem rozumí:

- a) živý obratlovec, který je nebo má být použit k pokusům, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, nebo
- b) živý hlavonožec, který je nebo má být použit k pokusům; za pokusné zvíře se považuje také zvíře, které je v ranějším stadiu vývoje, než je stadium uvedené v bodě 1, pokud má být zvířeti umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození.

Pokusem se pak podle tohoto zákona myslí jakékoli invazivní či neinvazivní použití zvířete pro pokusné nebo jiné vědecké účely nebo pro vzdělávací účely, které může zvířeti způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození. Za pokus zákon neoznačuje usmrcení zvířete pouze pro využití jeho orgánů nebo tkání.²⁹ Zákon v těchto pasážích navazuje na Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU, o ochraně zvířat použitých pro vědecké účely, z roku 2010.

Statistika Ministerstva zemědělství uvádí, že v roce 2022 bylo v České republice k pokusům použito necelých 243 tisíc zvířat.³⁰ Ač se počet pokusných zvířat oproti roku 2021 snížil skoro o 9 tisíc kusů, od roku 2010, kdy vstoupila v platnost výše uvedená směrnice, můžeme stále sledovat rostoucí tendenci. Nejčastějšími laboratorními zvířaty jsou pak hlodavci, zejména myši a potkani, daleko méně – ale přesto stále v řádu stovek – se využívají psi a kočky. V letech 2011 až 2012 bylo v ČR testováno dokonce na více než 1000 psech ročně.³¹

1.2.4 Zvířata a zábava

Zvířata byla již v historii prostředkem pro pobavení lidí, mnohdy ale rovněž příkladem krutého zacházení se zvířaty. Jako příklad lze uvést španělskou koridu, koňské dostihy, tančící medvědy či zvířecí zápasy – mezi nejoblíbenější se řadí kohoutí a psi. V současnosti, až na výjimky, se už s takovou zábavou nesetkáme, neboť byla povětšinou zakázána. Müllerová a Stejskal zastávají názor, že „*zatímco legitimita velkochovů hospodářských zvířat ani legitimita využívání zvířat k pokusům nejsou zatím většinou společností nijak zpochybňovány, u využití zvířat*

²⁹ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 3 písm. j), t).

³⁰ ČR: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v roce 2022. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/portal/-q324555---vRSf4kw_/prehled-druhu.

³¹ ČR: Grafy vývoje počtu použitých pokusných zvířat podle druhů. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/-q324535---JI41gU7t/vyvoj-poctu-pouzitych-pz-podle-druhu>.

pro účely pouhé lidské zábavy je veřejné mínění, až na uvedené výjimky, daleko spíše nakloněno jejich postupnému omezování.“³²

Jednou z těchto výjimek jsou cirkusy, kde je dodnes povolena drezúra zvířat. Zákonodárci však vyslyšeli volání aktivistů bojujících za cirkusy bez zvířat a v zákoně na ochranu zvířat proti týrání zavedli novelu, která zakazuje drezírovat mláďata narozená po 1. březnu 2004 u primátů, ploutvonožců, kytovců, nosorožců, hrochů a žiraf, a dále mláďata ostatních volně žijících druhů zvířat narozených od 1. ledna 2022.³³ Pro cirkusy to tak znamená, že sice nemohou chovat nová mláďata pro budoucí výcvik v manéži, mohou však pokračovat s již zaregistrovanou zvěří a dále mohou drezírovat bez podobného omezení domácí zvířata, jako jsou koně, kozy, či psi. Proti cirkusům, které pro svou činnost cvičí zvířata, se v poslední době zvedla silná vlna nevole. Provozovatelé cirkusů a jejich pracovníci však s tímto trendem bojují a ukazují lidem prostřednictvím svých programů či internetu, že jim na jejich zvířatech záleží, poskytují jim vše potřebné a mnohdy i více než přikazuje zákonné minimum. Jedná se ostatně o osoby, které jsou v denním kontaktu s velkým množstvím zvířat a zabývají se nejen jejich tréninkem, ale rovněž s starají o jejich životní pohodu. Pro majitele cirkusů a jejich personál jsou zvířata často jako členové rodiny, o která se starají stejně jako o lidi.³⁴

Dalším způsobem, jak se lidé zejména v historii bavili na úkor zvířat, je lov. Lov byl ale nejen formou pobavení většiny společnosti (později se lov stává doménou výhradně šlechticů a zámožných pánů), ale také byl důležitým způsobem opatrování potravy, a i formou obrany před šelmami útočící na lidskou osadu. Postupem doby se lov, jako většina zábav spojených s určitým utrpením zvířat, stává čím dál tím více kritizovaným. Na našem území se zakořenila myslivost, jejíž účelem je především ochrana přírody a volně žijících druhů, cílený chov zvěře a lov. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, označuje myslivost za součást českého národního kulturního dědictví.³⁵ Komárek naopak zastává názor, že myslivost je bizarním přežitkem, který lze zachovat pro své tradice – myslivecké oděvy, typické slovní výrazy, nádech bratrského spolku a podobně. Co se ale týče mysliveckých honů a zabíjení zvěře, tam by dle Komárka postačil „*lov na asfaltové holubi a oprášení starých trofejí*“.³⁶

Zoologické zahrady umožnily lidem poznat zblízka exotické druhy zvířat, které člověk nemá povětšinou možnost zachytit ve volné přírodě. Moderní zoologické zahrady mají ale i další

³² MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 65.

³³ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 14a.

³⁴ Cirkusů bez zvířat se nedozijeme, věří v Humbertu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-styl-cirkusu-bez-zvirat-se-nedozijeme-veri-v-humbertu-40428696>.

³⁵ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, § 2.

³⁶ KOMÁREK, Stanislav, 2012, op. cit., s. 193-194.

využití – výzkum, vzdělání a ochrana ohrožených druhů zvířat. Množením ohrožených druhů a následnou reintrodukcí (navrácení do volné přírody) pomáhají zachovat přirozený výskyt zvěře ve volné přírodě a zachraňují tak zvířata před vyhynutím. Tyto záchranné chovy však provází dva hlavní problémy: nejistota úspěšné reintrodukce a problém s výběrem druhu zvířete. Zvířata, která jsou zařazena do záchranného programu se totiž nevybírají podle stupně ohrožení, nýbrž podle atraktivity pro návštěvníky zoologických zahrad.³⁷ U zvířat chovaných v zoologických zahradách se rovněž vyskytují případy, kdy je možné se setkat s psychickými poruchami zvířete způsobenými stresem a nedostatkem přirozených podnětů – tzv. zoochóza. Ta se následně u daného postiženého jedince projevuje stereotypním chováním, jako například kymácivé pohyby, pochodování v kruzích, či dokonce sebepoškozování. Pracovníci zoologických zahrad pak, pokud se zoochóza vyskytne u některých jedinců, tuto poruchu řeší mnoha způsoby, přičemž může dojít až k podávání psychofarmak.³⁸ Nelze však přehlédnout rostoucí trend moderních zoologických zahrad, které stále více vylepšují výběhy a zázemí pro svá zvířata a tím i zlepšují welfare držených kusů, podporují vzdělávací programy a zachraňují již i „nepopulární“ zvířata. Dobrým příkladem toho je pražská zoologická zahrada, která funguje již více než 80 let.³⁹

Na závěr je třeba zmínit chov zvířat jakožto domácích mazlíčků – zájmový chov, který je stěžejním tématem této práce. Mohlo by se zdát, že opakem toho, jak se lidé chovají k hospodářským, pokusným či divokým zvířatům jsou právě naši domácí mazlíčci. Webster však zastává jiný názor. Dle něj je takový vztah prakticky totožný. Ač se majitelé domácích mazlíčků o svá zvířata starají co nejlépe, věnují jim volný čas, dávají jim péči a lásku, tak si vybírají plemeno vhodné hlavně pro ně, přenesou ho do prostředí, které je určeno lidem a pečují o ně v době, kterou si oni sami stanoví.⁴⁰ Zájmový chov tak rovněž skýtá spoustu problémů, respektive možností, jak zvířatům znepříjemnit jejich bytí. Jak bude rozvedeno níže, zákonodárce má však ambici tyto problémy minimalizovat a nežádoucí jednání osob penalizovat jak formou správních sankcí, tak trestních represí.

³⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 72.

³⁸ ZVÍŘATA NEJÍME a kolektiv: *Nesvoboda. O zneužívání zvířat lidmi*. Nová Ves: Lukáš Vincour, 2020. s. 147.

³⁹ Naše poslání. *ZOO PRAHA* [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/vse-o-zoo/nase-poslani>.

⁴⁰ WEBSTER, John, 2009, op. cit., s. 232.

2. Právní úprava zájmového chovu

Zájmový chov jako pojem není v české legislativě výslovně definován. Zákon na ochranu zvířat proti týrání však ve svém § 3 písm. e) definuje zvíře v zájmovém chovu jako zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.⁴¹ Z této definice jsme schopni vysvětlit podstatu zájmového chovu, a to chov zvířete pro potěšení člověka. Předmětem zájmového chovu jsou tak laicky a zjednodušeně domácí mazlíčci.

2.1 Mezinárodní úprava

Ochrana zvířat v různých aspektech jejich využití je již zákony hojně upravena, a proto není překvapivé, že do legislativy pronikl i zájmový chov. Na mezinárodní úrovni to je zejména Rada Evropy, která se ve svých dohodách úpravou zájmového chovu více či méně zabírá. Problémem takovýchto dohod v rámci Rady Evropy je ale absence kontrolních mechanismů a tím i vynucovacích prostředků, a proto jejich význam tkví hlavně v materiálním obsahu, který může sloužit jako základní rámec pro vnitrostátní právní úpravu i pro úpravu na úrovni Evropské unie.⁴²

V roce 1968 byla v Paříži přijata Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, č. 20/2000 Sb. m. s. (dále jen „**dohoda o mezinárodní přepravě**“), doplněná v roce 1979 o Dodatkový protokol. Tato dohoda obecně upravuje podmínky přepravy zvířat s mezinárodním prvkem, není tak zaměřena pouze na zájmová zvířata. Ve své čtvrté kapitole se ale věnuje přepravě domestikovaných psů a koček. Na přepravu zvířat jsou v dohodě kladeny požadavky, které mají zlepšit welfare při přepravě a řádně zabezpečit zvířata, aby při přepravě nedošla k úhonně. Zvířatům musí být zajištěn například dostatečný prostor, ve stanovených lhůtách je nutné jim zajistit krmivo a vodu a samice musí být odděleny od samců. Dohoda o mezinárodní přepravě zakazuje přepravovat rodící samice či samice do 48 hodin po porodu. Ve vztahu k domestikovaným psům a kočkám se však dohoda nevztahuje dle článku 40 odst. 1 na zvířata, která jsou doprovázena jejich majitelem nebo jeho zástupcem.⁴³ Účelem tohoto ustanovení je vyloučit z úpravy prevoz domácího mazlíčka se svým pánem, kde se předpokládá, že zvíře cestuje v daleko lepších podmínkách než při přepravě většího počtu zvířat za ekonomickým účelem. Tuto formulaci osobně shledávám nedostatkem, který ve svém důsledku nezajistí odpovídající přepravu

⁴¹ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 3.

⁴² MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 160.

⁴³ Dohoda č. 20/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě.

ve spoustě případů, na které by se dohoda dle své dikce měla vztahovat. Zaprvé, chovatelé, kteří mnozí zájmová zvířata pro svůj výdělek a mohou tak potenciálně převážet do zahraničí větší počet zvířat v podmínkách neodpovídajících dohodě, jsou povětšinou i jejich majiteli (do doby, než je prodají dalším majitelům) a tím pádem spadají pod výjimku v článku 40 odst. 1. Zadruhé by dle mého názoru nebylo nadbytečné upravit podmínky pro cestování onoho pána se svým domácím mazlíčkem. I v průběhu takového převozu lze zvířeti velice jednoduše ublížit s fatálními následky. Ostatně povinnost zajistit zvířeti odpovídající prostor, krmivo a vodu je rovněž uplatnitelná i na tento typ přepravy.

Mezinárodním dokumentem, který se již konkrétně věnuje zájmovému chovu zvířat je Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu, přijatá v roce 1987 opět v rámci Rady Evropy (dále jen „**dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu**“ či „**dohoda**“). Česká republika k dohodě přistoupila v roce 1999. V rámci Evropy jde o jedinečnou dohodu, upravující chov zájmových zvířat, jelikož na úrovni Evropské unie jsou zájmová zvířata předmětem právní úpravy pouze tehdy, kdy se jedná o komerční účely.⁴⁴

Ve preambuli dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu se členské státy hlásí k morální povinnosti respektovat všechny živé tvory, uznávají jejich přínos pro kvalitu lidského života a vzájemný vztah mezi člověkem a zájmovým zvířetem. Kromě zvířat v zájmovém chovu upravuje tato dohoda i zvířata toulavá, která nemají domov nebo se nachází mimo něj a nejsou pod kontrolou majitele. Článek 3 pak stanoví hlavní zásady, podle kterých nesmí nikdo zvířeti v zájmovém chovu způsobit utrpení a bolest zbytečně, stejně tak nikdo nesmí zájmové zvíře opustit. Dohoda dále upravuje například držení zvířete v zájmovém chovu, péči o něj, výcvik, obchod s takovými zvířaty a útulky.

Dohoda ve svém článku 21 umožňuje signatářům učinit výhrady pouze ke dvěma článkům z celé dohody, a to ke článku 6 a článku 10 odst. 1 písm. a). Článek 6 určuje minimální věk 16 let pro prodej zvířete v zájmovém chovu, kdy již není potřeba souhlasu zákonného zástupce. Druhý článek, ke kterému lze učinit výhradu, stanovuje zákaz vyjmenovaných chirurgických zákroků měnící vzhled zvířete, pokud takový zákrok není potřebný z veterinárního hlediska. Ač se Česká republika k otázce ochrany zvířat staví velice pozitivně (mnohá ustanovení a zákazy v české legislativě svědčí o vysoké úrovni ochrany), při přijetí této mezinárodní dohody v roce 1998 učinila výhradu k oběma možným článkům. Konkrétně tedy pro Českou republiku platí jako nejnižší věk pro prodej zvířete v zájmovém chovu 15 let a dále je v našem státě stále možné kupírování ocasů nikoliv pouze ze zdravotních důvodů, a to u selat, jehňat a štěňat do osmého dne

⁴⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op.cit., s. 159.

života zvířete. Takové zkrácení ocasu je dokonce možné bez anestezie či znecitlivění.⁴⁵ V době přijetí dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu platil na našem území zákon na ochranu zvířat proti týrání ve znění zákona č. 162/1993 Sb., který umožňoval kupírování ocasů u výše jmenovaných zvířat mladších osmi dnů.⁴⁶ Česká republika si tak s přijetím dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu ponechala svou tehdejší benevolentnější úpravu nezakazující tento chirurgický zákrok. Novelou zákona o ochraně zvířat proti týrání č. 312/2008 Sb. se lhůta, po kterou je možné zkrátit ocas selatům, zkrátila na 7 dnů.⁴⁷ Tím byla provedena Směrnice Komise 2001/93/ES, kterou byly zpřísněny podmínky chovu prasat.⁴⁸ Pro štěňata⁴⁹ zůstala stále osmidenní lhůta zachována. Na tomto příkladu jsou vidět důsledky absentující úpravy ochrany zvířat v zájmovém chovu v EU.

Česká republika však není jediná, která tuto výhradu učinila. Z celkem 26 členských zemí, jež se k dohodě o ochraně zvířat v zájmovém chovu připojily, si výjimku ze zákazu kupírování ocasu vymínilo včetně ČR sedm členských států – Portugalsko, Lotyšsko, Německo, Francie, Dánsko a Ázerbajdžán.⁵⁰ Pro úplnost, Rada Evropy momentálně spojuje 46 evropských zemí. K dohodě o ochraně zvířat v zájmovém chovu tak přistoupila více jak polovina členských států.⁵¹

Na úrovni Evropské unie zatím žádná významná úprava zájmového chovu neproběhla. To však neznamená, že by EU problémy zájmového chovu ignorovala. Evropský parlament poukazuje jednak na nevhodné podmínky zvířat v chovu, při přepravě, tak i na nekalosoutěžní jednání množitelů, kteří přitáhnou spotřebitele nízkou cenou za zvíře, avšak už jim nezajistí ochranu spotřebitele, která je v EU legislativně zakotvena. Takto nelegálně chovaná zvířata nemají

⁴⁵ Dohoda č. 19/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

⁴⁶ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., § 7.

⁴⁷ Zákon č. 312/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 312/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, č. 312/2008 Dz, s. 60.

⁴⁹ Stejně tak zůstala v zákoně zachována možnost kupírovat ocas jehňatům mladším osmi dnů, ta však jakožto hospodářská zvířata nejsou povětšinou chována jako zájmová, a tím pádem se na ně tato práce nezaměřuje.

⁵⁰ Treaty Office: Reservations and Declarations for Treaty No.125 - European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS No. 125). *Council of Europe* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/concerning-a-given-treaty?module=declarations-by-treaty&territories=&codeNature=2&codePays=&numSte=125&enVigueur=true&ddateDebut=05-05-1949&ddateStatus=11-08-2023>.

⁵¹ Treaty Office: Simplified Chart of signatures and ratifications. *Council of Europe* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/by-subject-matters?module=signatures-by-treaties&codeMatiere=42&numSTE=125>.

povětšinou zajištěnou základní veterinární péčí, a tak mohou potenciálně přenášet infekční choroby, paraziti a další onemocnění.⁵²

V roce 2020 přijali europoslanci usnesení, kterým vyzývají k zavedení povinné registrace psů a koček a k přísnějšímu postihu těch, kteří pravidla porušují. Poslanci požadují, aby Komise navrhla povinný systém registrace koček a psů v celé EU a definovala velká komerční chovatelská zařízení – chovatelské stanice a množírny z důvodu efektivnější kontroly a tvrdšímu sankcionování. „*Někteří chovatelé totiž zneužívají rozdíly v normách pro životní podmínky zvířat a tím tlačí své ceny dolů, ovšem na úkor nejenom chovaných čtyřnohých miláčků.*“⁵³ Kromě toho vyzval Parlament k podpoře adopce psů a koček jakožto alternativy ke koupi od chovatele.⁵⁴

Stejně tak jako Rada Evropy přijala Evropská unie nařízení o ochraně zvířat během přepravy, pod číslem 1/2005. Nařízení se vztahuje pouze na přepravu zvířat v rámci hospodářské činnosti.⁵⁵ Cílem této evropské úpravy je zabránit takové přepravě živých obratlovců, při které by zvířata mohla být poraněna či by během ní byla vystavena zbytečnému utrpení. Zvířatům musí být zajištěny takové podmínky, ve kterých mohou uspokojovat své základní potřeby.⁵⁶

2.2 Česká právní úprava

Základ české právní úpravy zájmového chovu je již zmíněný zákon na ochranu zvířat proti týrání. Ten (mimo jiné) stanovuje obecné povinnosti chovatelů zvířat, ať už se jedná o hospodářská, pokusná či zájmová zvířata. Dalšími právními předpisy, jež se věnují úpravě ochrany zvířat, jsou zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**veterinární zákon**“), a množství vyhlášek navazujících na tyto zákony, které upravují dopodrobna určitou dílčí problematiku, zakotvenou v těchto zákonech.

V úvodu je třeba definovat pojem chovatel, který je v zákoně hojně užíván. Zákon na ochranu zvířat proti týrání označuje za chovatele každou osobu, právnickou i fyzickou, která drží nebo chová jedno či více zvířat, trvale nebo dočasně, dále zvířata přemísťuje, obchoduje s nimi a

⁵² Domácí mazlíčci a zájmový chov: jak zastavit nezákonné obchodování. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200117STO70506/domaci-mazlicci-a-zajmovy-chov-zastavit-nezakonne-obchodovani>.

⁵³ Domácí mazlíčci a zájmový chov: jak zastavit nezákonné obchodování. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200117STO70506/domaci-mazlicci-a-zajmovy-chov-zastavit-nezakonne-obchodovani>.

⁵⁴ Poslanci požadují opatření proti nelegálnímu obchodu s mačkami a psami. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20200206IPR72016/poslanci-pozaduju-opatrenia-proti-nelegalnemu-obchodu-s-mackami-a-psami>.

⁵⁵ Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnice 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97, 02005R0001-20050125.

⁵⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 173.

rovněž provozuje jatka, útulky, zoologické zahrady a další zařízení spojená se zvířaty. Chovatelem se rozumí i osoba provádějící pokusy na zvířatech nebo pořádá jejich veřejná vystoupení.⁵⁷ Pro účely veterinárního zákona je chovatel chápán jako každý, kdo zvíře drží či vlastní, nebo má povinnost se o zvíře starat ať už za úplatu nebo bezúplatně, i na dobu jen přechodnou.⁵⁸ Obě definice jsou velmi rozsáhlé a označují prakticky kohokoliv, kdo vlastní či jinak využívá jakékoliv zvíře či provozuje všechna možná zařízení, která se nějakým způsobem dotýkají péče o zvířata. Díkce zákonodárce je zde jasná – podřadit pod pojem chovatele každého, kdo by mohl na základě svého postavení ve vztahu ke zvířatům nějakému takovému zvířeti ublížit, zanedbat jeho péči nebo se dokonce dopustit cíleného týrání zvířete. Tato myšlenka je v kontextu ochrany zvířat naprosto legitimní, avšak z logiky věci je jasné, že nelze pod jeden pojem chovatele podřadit jak chovatele pokusných zvířat, provozovatele cirkusu a vlastníka domácího mazlíčka. S tím se zákon na ochranu zvířat proti týrání vypořádal v jednotlivých částech, kde podrobněji upravuje podmínky pro jednotlivé okruhy činností související s chovem zvířat.

Pro účely této práce je účelné upřesnit definici chovatele zvířete v zájmovém chovu. Výše bylo definováno zvíře v zájmovém chovu jako zvíře, u kterého je hlavním účelem chovu potěšení či zájmová činnost člověka. Z toho vyplývá, že chovatelem zvířete v zájmovém chovu bude každý, kdo chová nebo drží zvíře, které je nebo se má stát společníkem člověka. Takové pojetí chovatele shledávám stále nedostatečným, neboť vidím markantní rozdíly mezi chovatelem, který pravidelně zvířata rozmnožuje a prodává dalším, konečným „spotřebitelům“ – chovatelům konkrétního domácího mazlíčka. Hlavním rozdílem mezi nimi je motivace, která takové osoby k zájmovému chovu vede, jinými slovy, za jakým účelem zvířata chovají. Zatímco chovatel svého jediného (či více) domácího mazlíčka zvíře pořizuje s vidinou toho, že získá nového přítele, ba dokonce člena rodiny a hodlá mu obětovat většinu svého volného času, chovatel, který pravidelně rozmnožuje zvířata bude alespoň z části motivován něčím jiným. Na jednu stranu bude motivace ekonomická, kdy chovatel rozmnožuje a následně prodává zvířata za účelem finančního prospěchu. Na druhou stranu pak mohou být takoví chovatelé motivováni přispíváním ke zkvalitnění chovu daného druhu zvířete či plemene takového druhu, a to jak po stránce vzhledu, povahy, tak i zdraví.

Česká právní úprava s takovouto dvoukolejností částečně pracuje, a to například v souvislosti s vyhláškou č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**vyhláška o rozmnožování psů a koček**“), která stanovuje podmínky při chovu zaměřeném na rozmnožování.

⁵⁷ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 3 písm. k).

⁵⁸ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 3 odst. 1 písm. a).

2.3 Povinnosti chovatele

Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanovuje řadu povinností kladených na chovatele. Některé povinnosti jsou koncipovány jako zákazy určité činnosti či určitého chování, jako například zákaz týrání zvířat, nebo zákaz propagace týrání zvířat dle ust. § 2 zákona. Další povinnosti jsou formulovány pozitivně, kdy předpokládají od chovatelů určité předem vymezené chování (například povinnost odborné způsobilosti při usmrcení zvířete). Kromě pozitivního a negativního vymezení povinností jsou některé povinnosti uloženy každému (i těm, které nelze označit za chovatele), jiné jsou uloženy všem chovatelům, a v neposlední řadě jsou pro určité skupiny chovatelů vymezeny konkrétní podmínky v souvislosti s jejich specifickou činností.⁵⁹

Základní výčet povinností, které jsou chovateli ukládány, poskytuje veterinární zákon ve svém ust. § 4. Jedná se zejména o povinnost zajistit zvířatům prostředí odpovídající welfare, kdy chovatel musí zvířata držet v podmínkách, které vyžadují jejich přirozené potřeby či zdravotní stav, musí pečovat o zdraví zvířete takovým způsobem, aby nedošlo k jeho poškození, případně včas poskytnout první pomoc. Chovatel, ať už zvířat v zájmovém či jiném chovu, musí bránit vzniku a rovněž šíření nálezů u zvířat a s tím dodržovat povinnosti, které chovatelům stanoví veterinární zákon a další předpisy. Chovatel nesmí bránit nařízeným vyšetřením zvířete, smí zvířeti podávat léčiva, pokud jsou vydána na předpis, pouze dle pokynů veterinárního lékaře a musí se podřídit předpisům, vydávaným Evropskou Unií.^{60 61}

Zákon na ochranu zvířat proti týrání ve svém § 6 zakazuje chovateli opustit zvíře s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat. Tento zákaz ale neplatí v případě, kdy chovatel vypustí zvíře do volné přírody, pokud se jedná o volně žijící zvíře v odpovídajícím zdravotním stavu. V následujícím ustanovení zákon zakazuje provádět bolestivé zákroky na zvířeti, pokud se nejedná o pokusná zvířata. Takové zákroky způsobující bolest může provádět pouze odborně způsobilá osoba, a to po anestezii místní, či celkové. V dalších odstavcích zákon vyjmenovává výjimky, kdy není třeba anestezie – například když se při srovnatelné činnosti nepoužije znecitlivění u člověka, nebo již výše zmíněné kupírování ocasů, ba dokonce i kastrace vyjmenovaných druhů zvířat

⁵⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 327-328.

⁶⁰ Takovým předpisem může být například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, které určuje pravidla prevence, tlumení a vymýcení bovinní spongiformní encefalopatie, známé spíše jako nemoc šílených krav, či nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu.

⁶¹ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 4 odst. 1.

mladších 7 dnů. Pro tyto výjimky však musí být vždy splněna podmínka odborné způsobilosti osoby, která zákrok provede.⁶²

Zákon na ochranu zvířat proti týrání se ve svém ustanovení § 13 a 13a věnuje ochraně zvířat v zájmovém chovu. Chovatel takových zvířat se musí řídit jak obecnou úpravou, tak úpravou specifickou pro zájmový chov. V první řadě zákon opět ukládá povinnost zajistit zvířeti odpovídající životní podmínky tak, aby byly zachovány fyziologické a biologické funkce a potřeby a aby zvíře nebylo vystaveno utrpení a bolesti.⁶³ Jak již bylo zmíněno výše, podobná povinnost je zakotvena i ve veterinárním zákoně. Zákon tak tímto „zdvojením“ explicitně pouze u zájmových zvířat vyjadřuje důležitost této povinnosti v souvislosti se zvířaty v zájmovém chovu. Zákon na ochranu zvířat proti týrání oproti zákonu veterinárnímu přidává rovněž povinnost chovatele k zajištění takových opatření, které zabrání zvířeti uniknout. Pokud tyto povinnosti chovatel nesplní, nemůže zvíře chovat. Zákon tak v tomto ustanovení nepřímou zachytil jakýsi cíl, podstatu zájmového chovu – držet zvíře, které bude prosperovat a bude dobrým společníkem člověka. Pokud se zvířeti nebude dařit dobře (jelikož nebude mít možnost alespoň částečně přirozeného chování, nebude schopno uspokojit své biologické potřeby), nelze ho jako zájmové chovat. Zákon jde v této myšlence ještě dál – pokud sice zvířeti budou zajištěny vhodné podmínky, ale zvíře se nebude moci adaptovat, tak ho rovněž nelze držet v zájmovém chovu. Porušení povinností v tomto ustanovení lze dle § 4 odst. 1 písm. l) považovat za týrání zvířat⁶⁴, které je dle § 27 odst. 1 písm. b) označeno za přestupek. Chovatel totiž rovněž odpovídá za zdraví a dobrý stav zvířete v zájmovém chovu, případně zvířete toulavého, kterého se ujal.⁶⁵

Zákon na ochranu zvířat proti týrání přidává do § 13 odst. 1 (oproti zákonu veterinárnímu) rovněž povinnost chovatele k zajištění takových opatření, které zabrání zvířeti uniknout. Chovatel, který stanovené nedodrží, se opět dopouští správního deliktu. Ustanovení § 27 odst. 2 písm. q) explicitně stanovuje, že přestupku se dopustí fyzická osoba jako chovatel tehdy, kdy „*neučiní opatření proti úniku zvířat podle § 13 odst. 1*“⁶⁶. Z takto uložené povinnosti zajistit zvíře před únikem lze usoudit, že účelem tohoto ustanovení je chránit třetí osoby a jejich majetek před škodou způsobenou zvířetem. Záměr zákonodárce je zde však odlišný. Účelem zákona na ochranu zvířat proti týrání je především ochrana zvířat, a tudíž i toto ustanovení má za cíl chránit zvíře, jak ve

⁶² Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 6, § 7.

⁶³ Tamtéž, § 13 odst. 1.

⁶⁴ Viz zmíněný § 4 odst. 1 písm. l) zákona na ochranu zvířat proti týrání, který zní: „*za týrání se považuje [...] chovat, zejména rozmnožovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení*“.

⁶⁵ Tamtéž, § 13 odst. 2.

⁶⁶ Tamtéž, § 27 odst. 2 písm. g).

svém rozsudku z roku 2022 uvedl Krajský soud v Brně, „*před nebezpečím usmrcení či poškození jeho zdraví, k němuž by mohlo v důsledku úniku zvířete dojít.*“⁶⁷

Čtvrtý odstavec stejného ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání promítá již výše zmíněnou Evropskou dohodu o ochraně zvířat v zájmovém chovu, kdy je v zákoně zakotven zákaz prodeje či darování zvířete osobě mladší patnácti let, pokud nemá souhlas zákonného zástupce. Jak již bylo řečeno, Česká republika je zde svou úpravou lehce benevolentnější, jelikož dle dohody by nejnižší možný věk pro pořízení zvířete bez nutnosti souhlasu rodičů měl být stanoven na 16 let. Nad rámec dohody je však v českém zákoně zakotven stejný zákaz i pro osoby omezené ve svéprávnosti, pokud jim jejich opatrovník neudělí souhlas.⁶⁸

2.4 Chov druhů zvířat vyžadující zvláštní péči

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zakotvuje speciální kategorii chovatelů zvířat, která se neřadí mezi typická zvířata chovaná v zájmovém chovu – tzv. druh vyžadující zvláštní péči. Na základě toho ministerstvo zemědělství vydalo vyhlášku č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (dále jen „**vyhláška o ochraně druhů vyžadujících zvláštní péči**“), která předkládá výčet oněch zvířat vyžadujících zvláštní péči. Jedná se například o jedovaté druhy plazů, vybrané druhy dravců, kasuárů či sov, a ze savců se do této kategorie řadí primáti, určité šelmy či chobotnatci.⁶⁹ Tato vyhláška nahradila s koncem roku 2021 původní vyhlášku č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, a rozšířila svůj obsah o požadavky kladené na chov takových zvířat. Některá ustanovení vyhlášky budou účinná až od 1. ledna 2025 – legisvakace lhůta byla stanovena proto, aby byl chovatelům poskytnut dostatečný čas k přizpůsobení svého chovu novým podmínkám.⁷⁰

Základním kritériem pro zařazení zvířete mezi druhy vyžadující zvláštní péči je obtížnost chovu, která koresponduje s biologickými potřebami a dobou chovu takového druhu. Pokud by nebyl chov takového zvířete náležitě zabezpečen, nejen, že by zvíře bylo drženo v podmínkách neodpovídajících welfare, ale zvíře by se mohlo stát pro svého chovatele i okolí mimořádně nebezpečným. Důvodová zpráva zmiňuje, že „(p)ravní úprava má bránit především před tzv. týráním chovem. Chrání tedy zvířata před neodborným zacházením, a nikoliv člověka před

⁶⁷ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 8. 2022, č. j. 22 A 78/2021-27.

⁶⁸ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 13 odst. 4.

⁶⁹ Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, § 3.

⁷⁰ Podmínky chovu zvířat vyžadující zvláštní péči. *Statnisprava.cz* [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/podminky_chovu_zvirat_vyzadujici_zvlastni_peci_21122206_07768368.

zvířaty.⁷¹ V poslední době se stal zájmový chov určitých „nebezpečných“ zvířat módním, a tím i pro mnoho nezkušených chovatelů lákavým, v důsledku čehož došlo k řadě situacím, kdy zvířata unikla, někoho zranila či usmrtila, anebo byla sama zraněna či usmrcena. Tyto nešťastné situace byly vyvrcholením neodborného chovu a neodpovídajících životních podmínek zvířat, proto důvodová zpráva připomíná důležitost zodpovědných a informovaných chovatelů, kteří dodržují podmínky stanovené právními předpisy.⁷² Zákon na ochranu zvířat proti týrání pak ukládá, že chovatelem těchto zvířat může být osoba starší 18 let a musí získat povolení u krajské veterinární správy.

Vyhlášku o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči lze rozdělit do dvou částí co do úpravy podmínek chovu. První část se věnuje obecným požadavkům kladeným na chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. Chovatel jim musí zaručit volnost pohybu, oddělit od sebe zvířata agresivní, březí či nemocná, zajistit pravidelné krmení přirozenou stravou a napájení a pravidelnou prohlídku chovných prostor. Tyto druhy zvířat jsou díky své podstatě a genetické výbavě náročná na chov. Důvodová zpráva zmiňuje: „(s)tále se jedná o zvířata divoká, která neprošla procesem domestikace, šlechtění, ani plemenitby a člověk na nich nezanechal žádnou hlubší stopu. Jsou to svébytná a specifická zvířata s velice rozdílnými nároky na výživu, prostředí, ošetřování, uspokojení etologických potřeb.“⁷³ Chovatel si toho musí být vědom a přizpůsobit těmto specifickým požadavkům chov. Jedině chovatel s vysokou úrovní odbornosti může zvířatům vyžadujícím zvláštní péči zajistit vhodné životní podmínky respektující jejich životní pohodu. Důvodová zpráva dále připomíná a cituje Johna Webstera, zmíněného v první kapitole této práce, a to v souvislosti s pěti svobodami a opatřeními, které musí být pro dobrý život zvířete zajištěny.⁷⁴ Na tomto místě je zřetelné, jak markantní vliv měl Webster na nauku o zvířecích právech a jejich welfare.

Druhá část vyhlášky se explicitně týká speciálních požadavků kladených na chov jedovatého hada a krokodýla. Pro tato zvířata jsou stanovena ještě podrobnější a přísnější pravidla než pro ostatní druhy vyžadující zvláštní péči. Chovné prostory pro jedovaté hady a pro krokodýly musí být uzamčeny a vstup do nich je povolen kromě chovatele pouze vybraným osobám, například veterinárními lékaři, či osobám blízkým chovateli. Ostatní osoby mohou do těchto

⁷¹ Ministerstvo zemědělství: Odůvodnění vyhlášky č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, č. 451/2021 Dz, s. 2-3.

⁷² Tamtéž, s. 3.

⁷³ Tamtéž, s. 11.

⁷⁴ Tamtéž, s. 12.

prostor vstoupit pouze pod dohledem chovatele nebo jeho zaměstnance. Prostory také musí být označeny informací, jaká a kolik zvířat se ve výběhu či nádrži nachází.⁷⁵

Jak už bylo výše zmíněno, aby osoba mohla chovat zvíře vyžadující zvláštní péči, musí získat povolení. Žádost o povolení takového chovu se podává na formuláři, který vydává ministerstvo zemědělství, a podává se na místně příslušné krajské veterinární správě, přičemž místní příslušnost je určena podle místa chovu zvířete, nikoli například podle trvalého bydliště chovatele. Místně příslušná krajská veterinární správa pak provádí alespoň jednou ročně dozor nad dodržováním podmínek pro chov zvířat vyžadující zvláštní péči. V povolení určí rovněž maximální počet zvířat, který je možno ve zvoleném zařízení chovat. Povolení je uděleno na dobu tří let a na základě písemné žádosti může být prodlouženo.⁷⁶

Obsahem žádosti o povolení je podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, kromě obecných náležitostí, (i) místo chovu na území České republiky, (ii) identifikační údaje osoby, jíž bude svěřena péče o zvíře, je-li chovatelem právnická osoba, (iii) druh a maximální počet chovaných jedinců, (iv) stručný popis chovu a jeho vybavení a (v) souhlas odpovědné osoby s prováděním kontroly chovaných jedinců a místa, kde se chov uskutečňuje.⁷⁷ Pokud chovatel hodlá chovat vybrané druhy šelem a lidoopů, musí dále doložit kolaudační souhlas nebo kolaudační rozhodnutí pro stavbu, kde budou šelmy a lidoopy umístěny a chovány, a dále musí úspěšně složit zkoušky a získat osvědčení o způsobilosti k péči o taková zvířata. Toto osvědčení vydává ministerstvo zemědělství, a to až poté, kdy chovatel složí zkoušky z kurzu k péči o vybrané druhy šelem a lidoopů. Chovatel nemusí být sám držitelem oprávnění, avšak v takovém případě musí určit odpovědnou osobu, která osvědčením disponuje. Osoba rovněž nemusí projít kurzem k péči o vybrané druhy šelem a lidoopů v případě, že absolvovala střední či vysokou školu v oblasti chovu cizokrajných zvířat, či v tomto oboru získala profesní kvalifikaci. Dále se toto ustanovení nevztahuje na zoologické zahrady a záchrané stanice a také na jejich zaměstnance.⁷⁸

2.5 Povinnosti chovatelů psů a koček

Psům a kočkám, coby nejběžnějším zvířatům chovaných v zájmovém chovu, je v řadě právních předpisů věnována větší pozornost. Zejména ve veterinárním zákoně a v dalších souvisejících předpisech jsou zakotveny dílčí povinnosti exkluzivně pro chovatele právě těchto zvířat. Již zmiňovaný § 4 veterinárního zákona vedle obecných povinností chovatele skýtá

⁷⁵ Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, § 6.

⁷⁶ Chov zvířat vyžadující zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. [cit. 2024-01-27]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/chov-zvirat-vyzadujicich-zvlastni-peci/>

⁷⁷ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 13 odst. 6.

⁷⁸ Tamtéž, § 14d.

speciální ustanovení mířená, až na výjimky, výhradně na chovatele psů. Ti musí povinně psa naočkovat proti vzteklině a toto očkování udržet účinné, což je zajištěno pravidelným přeočkováním. Pokud zvíře způsobí poranění člověka, musí chovatel zajistit veterinární vyšetření, které vyloučí, anebo v horším případě potvrdí, onemocnění vzteklinou. Povinnost nechat zvíře takto vyšetřit má chovatel i v případě, že jeho zvíře vykazuje symptomy vztekliny, či jsou zde okolnosti, které „mohou vyvolávat podezření z onemocnění touto nákazou“.⁷⁹

Další povinností chovatele je dle ustanovení § 4 odst. 3 veterinárního zákona označení psa elektronickým čipem, a to nejdéle do 3 měsíců věku psa, vždy však předtím, než chovatel nabídne psa k prodeji. S tímto je spojena povinnost chovatele zapsat identifikační číslo takového čipu do dokladu osvědčující očkování psa. Díky těmto čipům lze bezpečně určit totožnost toho kterého psa, přičemž Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003 (dále jen „**nařízení EU o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu**“)⁸⁰ klade na tyto transpondéry zvláštní požadavky co do technologické vyspělosti.⁸⁰ Podrobnosti o čipování a rovněž o pasech vybraných druhů zvířat upravuje vyhláška č. 313/2014 Sb., o označování a pasech psů, koček a fretek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech (dále jen „**vyhláška o označování psů a koček**“), která stanoví, mimo jiné, že označení zvířete elektronickým čipem může provádět pouze veterinární lékař, či osoba způsobilá podle veterinárního zákona.⁸¹ Zákon však stanoví výjimky z této povinnosti, a to u psů, kteří jsou označeni tetováním, které bylo pro evidenci psů užíváno dříve. Dále je výjimka určena pro ozbrojené a bezpečnostní sbory, Vojenskou policii a policii obecní, pokud jsou chovatelem psa – tato výjimka se tak již nevztahuje na psi umístěné v útulku, zřízeném obecní policií. Podle výše zmíněného ustanovení nebudou čipováni ani pokusní psi, jelikož na pokusná zvířata se vztahuje specifická úprava označení dle zákona na ochranu zvířat proti týrání.⁸²

Povinnost označit psa elektronickým čipem byla do veterinárního zákona zakotvena novelou pod č. 368/2019 Sb., účinnou ke dni 1. ledna 2020. Pokud chovatel nezajistí očipování psa, nejen, že mu hrozí pokuta až 20.000 Kč, ale takovému psovi není uznána vakcinace proti

⁷⁹ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 4.

⁸⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 ze dne 12. června 2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003 Text s významem pro EHP, 32013R0576.

⁸¹ Vyhláška č. 313/2014 Sb., o označování a pasech psů, koček a fretek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech, § 2.

⁸² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 246/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 246/2022 Dz, s. 59.

vzteklíně, i kdyby byl řádně naočkován.⁸³ V souvislosti s označováním psů elektronickým čipem, či tetováním provedeným před 3. červencem 2011, je v zákoně na ochranu zvířat proti týrání v ustanovení § 4 odst. 1 písm. h) stanoveno, že takový chirurgický zákrok, který vyloučí či trvale změní označení zvířete čipem či tetováním, se považuje dokonce za týrání zvířete.⁸⁴

Ustanovení § 4 v odstavci pátém ukládá chovateli, který chová vyšší počet fen, povinnost oznámit krajské veterinární správě počet a místo chovu jeho zvířat. Tento vyšší počet byl zákonem nastaven na počet 3 fen starších 12 měsíců, a to novelou zákona č. 368/2019 Sb., která počet fen snížila z pěti na tři. Zákonodárce shledal z dosavadní praxe potřebným, aby krajská veterinární správa měla pro své kontrolní pravomoci informace i o chovech s menším počtem psů.⁸⁵ Zároveň se povinnost hlásit krajské veterinární správě počet psů nevztahuje pouze na feny, ale na všechny psy chované daným chovatelem. Pokud v jedné domácnosti žije více chovatelů, jejich feny se sčítají a povinnost hlásit počet krajské veterinární správě má jen jeden z nich. Kromě oznámení o tom, že chovatel dosáhl zákonného počtu chovaných fen, musí chovatel oznámit rovněž snížení počtu fen pod tři. Z informační povinnosti jsou vyňaty útulky, hotely pro zvířata, ozbrojené síly a bezpečnostní sbory, chovatel asistenčních psů a také i osoba, která chová psy na základě živnostenského oprávnění, například za účelem obchodu. Takové osoby mají totiž informační povinnost o chovu podle jiných předpisů, v tomto případě konkrétně podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.⁸⁶ Seznam chovatelů 3 a více fen je sběrným seznamem všech chovatelů většího počtu psů bez ohledu na charakter a účel chovu, sloužící krajské veterinární správě k lepší identifikaci chovatelů a možnosti kontroly, zda v daném chovu nedochází k týrání zvířat.⁸⁷

Výše analyzovaný § 4 veterinárního zákona je však stále ustanovením obecným, vztahující se, až na vyjmenované výjimky, plošně na všechny chovatele. Navazující ustanovení § 4a se pak opravdu zužuje pouze na chovatele psů, koček a fretek. Toto ustanovení bylo do veterinárního zákona včleněno implementací nařízení EU o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu, které, jak již název napovídá, přináší úpravu tzv. neobchodních přesunů těchto vybraných druhů zvířat, neboť z veterinárního hlediska jsou tato zvířata náchylná k onemocnění vzteklinou, a proto vyvstala potřeba upravit pravidla pro jejich neobchodní přesun. Neobchodní přesun je

⁸³ K čemu a jak slouží čipování psů. Cena a přehled registrů. *Evidence psů, centrální registr psů ČR* [online]. [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.evidencepsu.cz/registrace-psu/cipovani-psu-k-cemu-a-jak-slouzi/>.

⁸⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 4.

⁸⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 368/2019 Dz, s. 36.

⁸⁶ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 4 odst. 5 až 8.

⁸⁷ Oznamovací povinnosti chovatelů tří a více fen starších jednoho roku. *Státní veterinární správa* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/oznamovaci-povinnost-chovatelu-tri-a-vice-fen-starsich-jednoho-roku/>.

charakterizován maximálním počtem pěti přemísťovaných zvířat v doprovodu majitele či oprávněné osoby, přičemž přesun sleduje určitý vyjmenovaný cíl, jako je účast na výstavách, soutěžích nebo sportovních akcích. Při takovém přesunu musí majitel prokázat registraci zvířete k takové akci. Pokud nejsou tyto podmínky splněny, chovatel musí postupovat tak, jako při obchodním přesunu zvířat.⁸⁸ Přemísťované zvíře musí mít již výše zmíněný pas, který vydává veterinární lékař, jenž umožňuje prokázat totožnost zvířete a jeho nakažový status. Takový pas je veřejnou listinou. Veterinární lékař vydávající tyto doklady musí disponovat schválením pro tuto činnost krajskou veterinární správou. Ustanovení § 4a pak dále odkazuje na prováděcí právní předpis, který podrobněji upraví označování psů, koček a fretek v zájmovém chovu – opět již výše zmíněná vyhláška o označování psů a koček.⁸⁹

V dalších ustanoveních veterinárního zákona se opět pozornost obrací na zájmová zvířata, a to konkrétně na psi. Veterinární zákon v ustanovení § 5e zakotvuje takzvanou centrální evidenci psů, kterou provozuje Komora veterinárních lékařů České republiky (dále jen „**Komora**“). Jedná se o neveřejný seznam, ve kterém se shromažďují identifikační údaje o psovi a jeho chovateli. V navazujícím ustanovení § 5f zákon stanoví povinnost zapsat psa do centrální evidence, stejně tak jako zapsat údaj o přeočkování proti vzteklině či údaj o změně místa chovu či změně chovatele. Jelikož, jak již bylo řečeno, se jedná o neveřejný seznam, tyto zápisy neprovádí sám chovatel, nýbrž veterinář. Chovatel má pouze povinnost tyto zápisy zajistit, nikoli však sám učinit. Naopak veterinární lékař má povinnost do 7 pracovních dnů, kdy psa označil elektronickým čipem, zapsat psa do této evidence.⁹⁰ Důvodová zpráva k tomuto zákonu pak uvádí, že podnětem k tomuto uspořádání je „zamezení možnosti uvádět nesprávné údaje o psu i jeho chovateli, případně falšovat údaje o očkování proti vzteklině, nebo jiné důležité údaje. K tomu je zapotřebí odborné kvalifikace, kterou disponuje právě soukromý veterinární lékař, který je rovněž jedinou osobou oprávněnou provádět očkování proti vzteklině“⁹¹. Centrální evidence psů byla do veterinárního zákona včleněna novelou č. 246/2022 Sb., která nabyla účinnosti 1. října 2022. Jedná se tak o poněkud čerstvou novinku, která bude sloužit hlavně veterinárním lékařům a Státní veterinární správě. Evidence psů je dalším prostředkem, jak předcházet týrání zvířat a činnosti množiren. Do doby, než byla centrální evidence zavedena, prakticky nebylo možné nijak sledovat počty narozených štěňat jednotlivých chovatelů a tím pádem byly množírny celkem uspokojivě skryty před

⁸⁸ SÝKORA, Tomáš. § 4a [Přemísťování zvířat v rámci neobchodního přesunu] In: SKŘIVÁNKOVÁ, M. a kol. Veterinární zákon. Praktický komentář. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

⁸⁹ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 4a.

⁹⁰ Tamtéž, § 5e – 5g.

⁹¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 246/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 246/2022 Dz, s. 66.

dohledem Státní veterinární správy. Momentálně jsou všichni chovatelé, včetně množíren, povinni zaznamenat do informačního seznamu veřejné správy jejich vlastnický vztah ke konkrétnímu zvířeti. Pokud jakýkoli chovatel tuto povinnost nedodrží, dopustí se deliktního jednání, za které lze ve správním řízení uložit pokutu až do výše 50.000 Kč. Stejně tak se přestupku dopustí veterinární lékař, pokud by nesplnil povinnosti v § 5g.⁹²

Dalším právním předpisem, který v sobě nese povinnosti chovatelů psů a koček, je již zmíněná vyhláška o rozmnožování psů a koček. Vyhláška se, už podle svého názvu, omezuje pouze na chovatele psů a koček, kteří zvířata chovají za účelem rozmnožování pro zájmový chov – nevztahuje se tak na chovatele pokusných zvířat, ozbrojené síly a bezpečnostní sbory, psi a kočky v útulcích a umístěné u veterinárního lékaře⁹³. Už jen samotné vymezení chovatelů, na které se vyhláška vztahuje, nám dává indicie, že právě tato vyhláška úzce souvisí s činností množíren. Aby se chovatel nedopouštěl závadného či deliktního jednání v souvislosti s rozmnožováním psů a koček, musí dodržovat standardy dle této vyhlášky. Pokud by chovatel uvedené podmínky a povinnosti nerespektoval, opět se může dostat do křížku se zákonem. Podmínky a povinnosti, které vyhláška ukládá, jsou koncipovány s respektem k biologickým a fyziologickým procesům při rozmnožování psů a koček a rovněž s přihlédnutím k přirozenému chování těchto druhů zvířat. Zajištěním takových podmínek chovatel zároveň zajišťuje zvířatům prostředí odpovídající principům welfare.

Vyhláška o rozmnožování psů a koček v první řadě stanovuje požadavky na prostory, ve kterých jsou zvířata určena k rozmnožování chovaná. Prostory musí být v minimální velikosti stanovené vyhláškou, musí umožňovat dohled nad zvířaty a řádnou péči o ně. Vnitřní prostory vyjma bytu musí mít dezinfikovatelný a snadno udržovatelný povrch a obecně musí být možnost veškeré prostory dobře čistit. Zvířata musí mít dostatek místa na odpočinek, což vyhláška definuje tak, aby všechna zvířata najednou mohla mít možnost odpočívat v přirozené poloze. Musí být rovněž zajištěn tepelný komfort zvířat. Vyhláška pamatuje i na přístup světla do chovných prostor, se zajištěním střídání dne a noci. Zvíře tedy nesmí být celé dny zavřené ve tmě či naopak nesmí být dlouhodobě vystaveno umělému světlu. V případě chovu psa nebo kočky ve venkovních prostorech, musí mít zvíře přístup ke stinnému místu, místu chráněnému před větrem, deštěm či chladem.⁹⁴

⁹² Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), § 71, 72 odst. 2.

⁹³ Vyhláška č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, § 1.

⁹⁴ Tamtéž, § 3 a 4.

Vyhláška dále zajišťuje podmínky rodící či kojící feně a kočce. Takové zvíře musí mít možnost rodit v ústraní, musí mít možnost klidného prostoru i bez přítomnosti svých štěňat či koťat a do zákonem stanoveného věku (50 dnů u štěňat a 84 dnů u koťat) nesmí být kočce nebo feně mláďata trvale odebrána.⁹⁵

Ustanovení § 7 vyhlášky o rozmnožování psů a koček se zaměřuje na specifické povinnosti, které musí chovatel splnit, pokud hodlá rozmnožovat nebo už rozmnožil psa. Psi musí být navykáni na běžnou manipulaci, musí být socializováni s ostatními lidmi, pravidelně venčeni a musí jim být zajištěn odpočinek. Chovatel musí dále zajistit psům dostatek míst k napájení, krmení a dokonce i dostatek bezpečných hraček, v závislosti na počtu chovaných psů. Pes rovněž nesmí být trvale chován v kleci a po dobu, kdy není venčen, nesmí mít náhubek.⁹⁶ Vyhláška dále ve svém § 10 určuje nejnižší a nejvyšší možný věk pro inseminaci psa. V následujících paragrafech 11 až 14 pak nalezneme obdobná ustanovení ve vztahu ke kočkám.

Na tomto místě je třeba zmínit rovněž ustanovení § 7a zákona na ochranu zvířat proti týrání, které bylo zevrubně novelizováno a s účinností od února 2021 se věnuje ochraně psů a koček při rozmnožování. Zákonem vyjmenované osoby, které se zabývají chovem zvířat a jejich rozmnožováním, musí vést evidenci o prodaných a darovaných štěňatech, poskytnout novému chovateli informace ohledně výživy a péče o štěně a vystavit každému chovateli evidenční list vrhu štěňat s uvedením konkrétního odebíraného štěněte. Evidenční list vrhu musí chovatel vyplnit do 7 dnů od narození štěňat, následně doplnit čísla čipů a uchovávat evidenční list po dobu tří let od narození štěňat. Evidenční list má podobu formuláře stanoveného ministerstvem a obsahuje informace o chovateli, místu chovu, matce a o jednotlivých štěňatech. Chovatel dále musí dodržovat zákonem stanovené podmínky vztahující se k feně a k péči o fenu v době po porodu.⁹⁷ Navazující ustanovení § 7b pak zakazuje prodej nebo předání psa nebo kočky novému chovateli na veřejném prostranství, v rámci veřejného vystoupení zvířat či v obchodech se zvířaty.⁹⁸

Všechny tyto zákonné normy svědčí o vřelém vztahu českého zákonodárce a v konečném důsledku i české společnosti ke psům, kočkám a potažmo i jiným zvířatům coby domácím mazlíčkům. Česká republika je však v tomto ojedinělá – v okolních státech Evropy nejsou nezvyklá různá omezení, například ve vztahu k určitým plemenům psů, která však mnohdy stojí na pochybných tezí, nezdídky kdy vyplývajících z předsudků společnosti postrádajících jakýkoli validní vědecký základ.

⁹⁵ Vyhláška č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, § 5.

⁹⁶ Tamtéž, § 7.

⁹⁷ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 7a.

⁹⁸ Tamtéž, § 7b.

2.6 Zájmový chov psů v zahraničí a jeho restriktce

Výše byla podrobně popsána zákonná a podzákonná úprava zájmového chovu na našem území, shrnující povinnosti osob, které se rozhodnou chovat zvíře za účelem vlastního potěšení. Podobnou právní úpravu nalezneme i v zahraničí, ať už s většími, či menšími odchylkami. S ohledem na rozvoj chovatelství po celém světě vyvstávají nové problémy a situace, které je třeba legislativně ošetřit, k čemuž se jednotlivé státy staví různě. V této části se práce zaměří na jeden z těchto problémů, a to na předcházení agresivních útoků psů na lidi.

Legislativa České republiky týkající se zájmového chovu, a to zejména psů, je nastavena velice otevřeně co do restriktcí vztahujících se k určitým typům či plemen psů, přičemž v České republice neexistuje žádný seznam či právní předpis regulující, jaké typy a plemena psů lze v naší zemi chovat a rozmnožovat, či naopak dokument, který by určitá plemena zakazoval⁹⁹. Tato skutečnost je však ve světě ojedinělá – mnohé země nejen Evropské Unie v minulosti zavedly seznamy plemen a typů psů, jejichž chov je buďto úplně zakázán, či striktně regulován, známé pod zkratkou BSL („*Breed Specific Legislation*“). Například ve Velké Británii platí tzv. Dangerous Dogs Act (dále jen „**DDA**“) již od roku 1991.

Tento zákon zakazuje vlastnit a držet v péči psi, kteří byli typově vyšlechtění k boji, a to z důvodu, že mohou ublížit člověku. Podle ustanovení 1 odst. 1 se výslovně jedná o jakéhokoli psa typu známého jako pitbulteriér (Americký pitbulteriér) a japonská tosa (Tosa-inu), přičemž pod písmenem c) tohoto odstavce se skrývá poněkud obecné ustanovení, které říká, že se rovněž jedná o jakéhokoli psa libovolného typu, který bude nařízením Státního tajemníka určen coby typ chovaný pro boj, nebo bude mít vlastnosti typu chovaného pro bojový účel.¹⁰⁰ V průběhu doby platnosti DDA tak na „seznam zakázaných psů“ přibyla Argentinská doga, Brazilská fila, a nově od roku 2024 rovněž typ psa známý jako XL Bully.¹⁰¹ Žádná osoba v Anglii, Walesu a Skotsku tak od 1. ledna 2024 nesmí chovat nebo množit, mimo již dříve zavedená plemena a typy psů, rovněž XL Bully, zároveň nesmí takové psy prodávat, darovat či vyměňovat, vystavovat a jinak nabízet. Chovatel nesmí psa opustit a nechat ho volně potulovat. Od 1. února 2024 je možné dále chovat XL Bully jen v případě, že si chovatel zajistil povolení či výjimku pro svého psa. Takový pes pak musí být vykastrován, v prostoru pro chov musí být dobře zabezpečen před útekem a dále

⁹⁹ Zakázaná plemena psů v ČR. *Sportovní-kynologie.cz* [online]. [cit. 2024-05-07]. Dostupné z: <https://www.sportovni-kynologie.cz/ze-sveta-psu/zajimavosti-ze-sveta-psu/zakazana-plemena-psu-v-cr/>.

¹⁰⁰ Dangerous Dogs Act 1991. *legislation.gov.uk* [online]. [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/65/section/1>.

¹⁰¹ The Dangerous Dogs (Designated Types) (England and Wales) Order 2023. *legislation.gov.uk* [online]. [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2023/1164/article/2>.

takový pes musí na veřejném prostranství nosit bezvýjimečně náhubek a musí být připoután na vodítku. Chovatel rovněž musí za takového psa platit poplatky. Chovatelé, kteří ve stanoveném čase nezískali tuto výjimku, museli nechat své psy utratit, a to do 31. ledna 2024.¹⁰² Pokud chovatel poruší tyto zmíněné podmínky, dopouští se trestného činu, za který lze uložit peněžitý trest a trest odnětí svobody až na 6 měsíců. Tato novela je považována za poněkud kontroverzní, čímž vedla k mnohým demonstracím chovatelů v čele s ochránci zvířat. Argumentem proti zavedení této novely je fakt, že nelze generalizovat určitá plemena či typy psů jako nebezpečná, jelikož hlavním faktorem určujícím nebezpečnost zvířete pro komunitu není genetická predispozice toho kterého zvířete, nýbrž výchova a socializace daného jedince.

Podobné BSL zákony jsou zakotveny i v dalších právních řádech evropských zemích, jako je Dánsko, Itálie, Německo, Rakousko a mnoho dalších. Lze však sledovat, že v některých státech se postupně BSL legislativa ruší, neboť bylo zjištěno, že jsou takové zákony neefektivní a nejsou tak řešením problému, kvůli kterému byly přijaty. Dobrým příkladem je italská právní úprava, přijatá v roce 2003 a která byla již v roce 2009 kvůli nulovému efektu zrušena, či španělský BSL zákon z roku 2000 čítající 9 plemen, přičemž studie prokázaly, že počet psích útoků se od té doby nijak nezměnil. Starší skotská studie z roku 1996 dokonce prokázala, že za útoky na osoby mohou převážně křížení, a nikoli čistokrevní jedinci, na které BSL legislativa z větší části dopadá.¹⁰³

Na BSL legislativu lze narazit i ve Spojených státech amerických, kde rovněž zvedají vlnu diskuzí mezi širokou veřejností i odborníky. Podle amerického Centra pro kontrolu nemocí (CDC) je ve Spojených státech amerických každoročně napadeno o pokousáno psem přes 4,5 milionu lidí, z nichž většinu tvoří děti. Pokousání psem je tak řazeno mezi významné zdravotní riziko pro americkou společnost. Je pak samozřejmě namístě toto riziko zmírnit přílehlavou legislativou. Americká asociace veterinárních lékařů (AMVA) se k BSL zákonům nestaví zamítavě, avšak podporuje takové legislativní kroky, které se netýkají konkrétních plemen či typů, klasifikací zvířat. Dle AMVA by takové právní předpisy měly především chránit širokou veřejnost před nebezpečnými zvířaty.¹⁰⁴ V zákazech týkajících se konkrétních plemen vidí zjednodušenou odpověď na složitý sociální problém, která má potenciál odvést pozornost a zdroje od účinnějších přístupů.¹⁰⁵

¹⁰² What is an American XL bully and why are they being banned? *BBC* [online]. [cit. 2024-05-14]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-66775985>.

¹⁰³ Hrozba zvaná zákony. *Myslivost* [online]. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2013/Kveten---2013/Hrozba-zvana-zakony>.

¹⁰⁴ Dangerous animal legislation. *American Veterinary Medical Association*. [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources-tools/avma-policies/dangerous-animal-legislation>.

¹⁰⁵ Why breed-specific legislation is not the answer. *American Veterinary Medical Association*. [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources-tools/pet-owners/dog-bite-prevention/why-breed-specific-legislation-not-answer>.

S ohledem na výše nastíněné jsem dospěla k názoru, že zákonná úprava regulující typy a plemena psů, které se společnosti jeví jako nebezpečné, nemá oporu v odborných studiích, nýbrž se jedná pouze o snahu, mnohdy populisticky motivovanou, která nezabrání útokům psů na lidi tak, jak se od těchto zákonných restrikcích očekává.

3. Ochrana zvířat proti týrání

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“¹⁰⁶ Tak zní preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání, která dodnes představuje důležité výkladové vodítko jak pro tento zákon, tak pro celý právní řád v souvislosti s jakoukoli činností spojenou se zvířaty. Zprvu stručný zákon o 30 paragrafech se od svého schválení v roce 1992 rozrostl na objemný legislativní dokument čítající přes 100 (mnohdy i velmi obsáhlých) paragrafů. Zákon tak obsahuje poměrně komplexní úpravu ochrany zvířat jak hospodářských, pokusných, zájmových a dalších.¹⁰⁷

Zákon se opírá o několik principů, které prostupují celým zákonem na ochranu zvířat proti týrání. Tyto principy výstižně popisují ve své publikaci *Ochrana zvířat v právu* doktorka Müllerová s docentem Stejskalem. **Princip vysoké hodnoty** zvířat uznává zvířata jakožto živé tvory, kteří mají sami o sobě hodnotu, která nemůže být měřena podle užitečnosti pro člověka. Tento princip je výrazem odmítnutí předchozí historické premisy, kdy jsou zvířata považována za pouhé věci či stroje. Podle **principu péče** jsou lidé odpovědní za životní podmínky zvířat, protože je odvedli z jejich přirozeného prostředí ve volné přírodě a přesunuli je do kontrolovaného prostředí v lidské péči. Princip péče lze chápat ve dvojitým pojetí, v širším jde o obecnou péči jako o morální závazek vůči zvířatům, v užším pojetí pak jde o vztah konkrétního chovatele a zvířete v jeho držení. Projevem **principu předcházení (snižování) utrpení** je v první řadě zakotvení zákazu týrání, v druhé řadě výčet zákazů a povinností s preventivním charakterem. Pro efektivní vynucení dodržování těchto zákazů zákon dále stanovuje deliktní odpovědnost za jejich porušení. S principem vysoké hodnoty zvířat se úzce pojí **princip zákazu usmrcení bez zákonného důvodu**, který vyjadřuje myšlenku, že člověk není pánem tvorstva a nerozhoduje tak o životě a smrti jiných bytostí.¹⁰⁸ Na základě tohoto principu zákon na ochranu zvířat proti týrání stanovuje celkem 11 legálních důvodů pro usmrcení zvířete, mezi které patří například využití pro potravu, ohrožení člověka zvířetem, ukončení pokusu či deratizace, nikoliv třeba usmrcení z důvodu ekonomických problémů chovatele nebo nechtěnosti.¹⁰⁹ Dalším principem je **princip respektování přirozených potřeb zvířat**, vycházející z pojmu welfare (viz kapitola 1.4.1.).

Tyto odvětvové principy typické pro tuto konkrétní oblast práva životního prostředí doplňují i obecné principy jako princip **odpovědnosti** – zde se konkrétně jedná o odpovědnost

¹⁰⁶ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, preambule.

¹⁰⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 298-299.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 304-307.

¹⁰⁹ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 5.

chovatele – dále princip **odbornosti a kvalifikace, subsidiarity** – využití zvířete až v případě, kdy není dostupná alternativa – a **transparentnosti** – vytváření evidencí, uchovávání záznamů.¹¹⁰

Na zákon na ochranu zvířat proti týrání následně navazuje množství zákonů a jiných právních předpisů, které podrobněji rozvíjí určité segmenty ochrany zvířat proti týrání. Jedním ze zákonů provázaných se zákonem na ochranu zvířat proti týrání je například výše zmíněný veterinární zákon, kterému již byla v této práci věnována pozornost na jiných místech.

Účelem zákona na ochranu zvířat proti týrání je ochraňovat zvířata, jakožto bytosti schopné pociťovat utrpení a bolest, před závadným chováním člověka – týráním, poškozováním zdraví zvířat a bezdůvodným usmrcením.¹¹¹ Kromě toho se však pod pojem týrání řadí také výcvik spojený s bolestí, účelové používání zvířete k agresi vůči jiným zvířatům či člověku (vyjma výcviku zvířete pro použití u ozbrojených sil apod.), omezování výživy či chování a rozmnožování zvířat v nevhodných podmínkách, či dokonce opuštění zvířete¹¹². Zákonodárce si tak s pojmem týrání spojuje širokou škálu činností, při kterých dochází u zvířete k prožívání bolesti a utrpení v různé intenzitě.¹¹³ Zákon na ochranu zvířat v ust. § 4 odst. 1 písm. y) ponechává zbytkovou klauzuli, kdy kromě všeho vyčteného v daném ustanovení se za týrání považuje i jiné jednání v rozporu s tímto zákonem, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete. Definice týrání zvířat je tak velmi obšírná a co do bližší specifikace pružná, jelikož to je ve výsledku krajská veterinární správa, která určuje, v jakém konkrétním jednání v daném případě lze spatřovat týrání zvířat. Poté, co krajská veterinární správa vydá závazné stanovisko o tom, zda došlo či nedošlo k týrání zvířete, přichází na řadu v přestupkové rovině obecní úřad obce s rozšířenou působností a v rovině trestněprávní soud, který posoudí, zda k týrání došlo zaviněným jednáním toho kterého pachatele a následně tak uloží trest.¹¹⁴

3.1 Týrání chovem

V souvislosti s týráním zvířat, konkrétně s týráním psů a koček jakožto domácích mazlíčků, rezonuje v poslední době mezi chovateli pojem „týrání chovem“. Podle Řádu ochrany zvířat při chovu psů, vydaným Českomoravskou kynologickou unií, je týrání chovem takové

¹¹⁰ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch, 2013, op. cit., s. 308-310.

¹¹¹ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 1 odst. 1.

¹¹² Výše zmíněné je pouze příkladným výčtem, další činnosti, které jsou považovány za týrání jsou v ustanovení § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

¹¹³ KRČEK, Stanislav a kolektiv. *Sborník stanovisek Veřejného ochránce práv. Ochrana zvířat*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. 191 s. ISBN 978-80-7676-092-9. s. 35.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 37-38.

jednání chovatele, kdy do chovu zařadí jedince, který nese dědičné vady, například hluchotu, slepotu, albinismus, vady chrupu a podobné.¹¹⁵

K takovému jednání se vyjadřuje i český zákonodárce, a to v ustanovení § 13 odst. 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde je zakotven zákaz chovu zájmových zvířat, u kterých „*chovatel nebo občan vytvořil takové podmínky chovu, že v dalších generacích zvířat na základě dědičnosti budou zvířatům chybět části těla nebo orgány nebo budou-li orgány zvířat funkčně nezpůsobilé anebo znetvořené*“.¹¹⁶ Tento zákaz je v zákoně na ochranu zvířat proti týrání ukotven již od samotného vládního návrhu zákona z roku 1991, přičemž po celou dobu platnosti zákona nebyl novelami změněn.

3.2 Množírna jako legislativní pojem

Fenomén množíren v minulosti byl a stále je velmi palčivým tématem, který rezonuje nejen mezi ochránci zvířat, chovateli, veřejností, ale i v politickém prostoru mezi zákonodárci. Státní orgány měly mnohdy svázané ruce, jelikož postih množíren nebyl v minulosti v právní rovině dostatečně rozpracován. To se změnilo až novelou zákona na ochranu zvířat proti týrání, nesoucí číslo 501/2020 Sb., coby novelou klíčovou pro odsouzení činnosti množíren na úrovni zákona. Tato novela, která nabyla účinnosti v roce 2021, zavedla legální definici množírny. § 7a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání od účinnosti novely zní: „*Je zakázán chov psů nebo koček, včetně jejich rozmnožování, v zařízení, včetně bytu, ve kterém jsou chováni a rozmnožováni psi nebo kočky v nevhodných podmínkách, které způsobují jejich utrpení, a ve větším počtu, který jim neumožňuje uspokojovat jejich fyziologické, biologické nebo etologické potřeby (dále jen „množírna“). Množírnou se rozumí zařízení, včetně bytu, uvedené ve větě první, i když není hlavním cílem činnosti chovatele rozmnožování zvířat nebo dosažení zisku.*“¹¹⁷ Výše bylo nastíněno, jaké jsou ony vhodné podmínky pro zvířata, které jsou zakotveny jak v zákonech, tak podzákoných právních předpisech. Množírna je pak tedy takové zařízení, které nedodrжуje většinu výše zmíněných povinností, které jsou na chovatele obecně kladeny. Novela č. 501/2020 Sb. vyvstala z potřeby zamezit škodlivému a nevhodnému chovu psů a koček, jakož i zabránit činnosti množitelů, v rámci kterých nejsou dodržovány ani základní chovatelské standardy a fyziologické a biologické potřeby zvířat.¹¹⁸

¹¹⁵ Řád ochrany zvířat při chovu psů. *Českomoravská kynologická unie* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/rady-a-predpisy-cmku-152>.

¹¹⁶ Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, § 13 odst. 3.

¹¹⁷ Tamtéž, § 7a.

¹¹⁸ Ministerstvo zemědělství: Odůvodnění vyhlášky č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, č. 384/2021 Dz, s. 1.

S novelou zákona na ochranu zvířat proti týrání je spjata novela trestního zákoníku č. 114/2020 Sb., která s účinností od 1. června 2020 zavádí nový trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách.¹¹⁹ Důvodová zpráva při zhodnocení stávajícího stavu a odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy akcentuje proces dereifikace, jakožto východisko pro zpřísnění dosavadních norem. Dereifikace, neboli odvěcnění, je proces, kdy na zvíře již není pohlíženo jako na věc, ale jako na živého tvora.

Znění zákona navrhla skupina poslanců a návrh tato skupina předložila Poslanecké sněmovně již v červnu roku 2018. Osnova zákona nebyla legislativním návrhem vlády, a tudíž neprošla standardním legislativním procesem s připomínkovým řízením. Senát poté zákon vrátil Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy a Poslanecká sněmovna dne 3. března 2020 senátní návrh přijala.¹²⁰ Jde o třicátou první novelu trestního zákoníku a spolu s tím o nesčetnou novelu zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní řád**“).¹²¹ Novela si klade za cíl rozšířit možnost trestního postihu na případy množiren, které do této novely byly jen obtížně stíhatelné.¹²² Kromě nové skutkové podstaty byly novelou zpřísněny trestní sazby u trestných činů páchaných na zvířatech a rovněž byl zaveden nový trest – zákaz chovu a držení zvířat.

3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat proti týrání se zaměřením na množírny

Činnost množiren se před účinností novely č. 501/2020 Sb. postihovala buďto na úrovni přestupků podle zákona na ochranu zvířat proti týrání (§ 27 an. zákona), nebo na úrovni trestných činů. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní zákoník**“), ve své hlavě VIII. zvláštní části, nazvané trestné činy proti životnímu prostředí, kromě jiného předkládá výčet trestných činů zapovídající jednání, které vykazuje znaky týrání zvířat, přičemž tyto trestné činy bylo možné spáchat při provozování množírny.

3.3.1 Trestný čin týrání zvířat

Před novelizací trestního zákoníku z roku 2021 bylo možné množitele postihnout například pro spáchání trestného činu týrání zvířat, který však svou skutkovou podstatou neodpovídá

¹¹⁹ Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Čl. I.

¹²⁰ Sněmovní tisk 214. Novela z. – trestní zákoník. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?O=8&T=214>.

¹²¹ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. Bulletin advokacie, 2020, č. 6, s. 46-50.

¹²² Skupina poslanců: Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz, s. 6.

podstatě množičen natolik, aby bylo možné skutečně stíhat všechna závadná jednání. Trestného činu týrání zvířat se před novelou č. 114/2020 Sb. dopustil ten, kdo „*týrá zvíře zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem.*“¹²³ Přičemž právě onoho „zvlášť surového a trýznivého“ způsobu týrání množitelé zřídka kdy dosahovali. Novela ze skutkové podstaty vypustila „zvlášť“ surový a trýznivý způsob a tím skutkovou podstatu zpřísnila, přičemž od novely postačuje dosažení způsobu surového a trýznivého.

Dle Coufalové se surový a trýznivý způsob týrání vyznačuje vyšší mírou brutality a bezcitnosti. Pro surový způsob týrání není nezbytné, aby útok způsobil zvýšenou trýzeň, zvíře může být od počátku v bezvědomí. Bude se například jednat o ubíjení zvířete, nikoliv však o usmrcení zvířete jediným úderem. Surové týrání nemusí vždy způsobit zvířeti smrt, v takovém případě se posoudí ostatní okolnosti, například délka a síla bití, použité nástroje apod.¹²⁴

Trýznivý způsob týrání zvířete se projevuje způsobením vyššího stupně bolesti, utrpení či příkoří zvířete. Zvíře je vystaveno buďto velkým bolestem, které mohou trvat i po kratší dobu, nebo naopak bolestem méně intenzivním, avšak déle trvajícím. Pro posouzení týrání trýznivým způsobem je relevantní, zda mohlo zvíře trýznění ze strany pachatele vnímat. O trýznivé týrání tedy nepůjde například v situaci, kdy zvíře ztratí po prvním úderu vědomí a tím pádem nebude schopné další trýznění vnímat. Nejběžnějším projevem trýznění zvířete bude omezování výživy, dále například svázání či rdoušení zvířete.¹²⁵

Judikatura se již opakovaně vyjadřovala k otázce, jaké jednání lze podřadit pod týrání zvířat, v kontextu této práce pak k týrání zvířat chovaných v zájmovém chovu, nejčastěji psů. Okresním soudem v Olomouci bylo týráním zvířete trýznivým způsobem shledáno například takové chování pachatele, který nejméně po dobu 7 měsíců svou fenu Stafordšířského teriéra vystavoval stresovým situacím, které vedly k jejímu extrémně špatnému zdravotnímu stavu, a to zejména tím, že omezoval výživu feny, omezoval jí v pohybu, absolutně zanedbal péči o ní, zvíře bylo extrémně vyhublé (tzv. kachexie), došlo ke kompletní ztrátě podkožního tuku, výrazné ztrátě svalové hmoty a srsti, fena měla tržné rány na ušních boltcích způsobené chronickými záněty zvukovodu, a dále bylo zvíře ponecháno několik dnů samo v zavřené koupelně. Zmíněný soud odsoudil pachatele k trestu odnětí svobody v trvání 15 měsíců, přičemž byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 22 měsíců a dále mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu držení a chovu psů v trvání 20 měsíců.¹²⁶

¹²³ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 302.

¹²⁴ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 12.

¹²⁵ Tamtéž, § 302 marg. č. 14–15.

¹²⁶ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 13. 3. 2023, sp. zn. 25 C 98/2022-137.

Pachatelem tohoto trestného činu mohou být jak fyzické, tak právnické osoby (a contrario § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o trestní odpovědnosti právnických osob**“)). Pachatelem může být i osoba, která není vlastníkem zvířete, která má zvíře v moci z jiného právního důvodu.¹²⁷ Za tento trestný čin může být pachateli uložen trest odnětí svobody na šest měsíců až na tři léta, zákazem činnosti či propadnutím věci.

Ve vztahu k množinám se pak nabízí kvalifikovaná skutková podstata, uvedená v odst. 3 písm. a) uvedeného ustanovení. Podle této bude pachatel potrestán odnětím svobody na dvě léta až šest let, pokud spáchá čin na větším počtu zvířat. Trestní zákoník již neupřesňuje onen větší počet, a tak je třeba vyjít z ustálené judikatury Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011, po srovnání obdobných skutkových podstat, své dosavadní judikatury a dalších úvah stanovil, že za „větší počet zvířat“ lze považovat nejméně sedm exemplářů.¹²⁸ Množitelé povětšinou drží až několik desítek psů, které ve velkém množství rozmnožují, a tudíž budou ve většině případů splňovat podmínku většího počtu zvířat. To však nemění nic na tom, že množitelé mnohdy nesplňují, jak již bylo předestřeno, základní podmínku surového a trýznivého způsobu týrání.

V době před novelou trestního zákoníku zavádějící trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách se tak soudy musely vypořádat s případy, kdy závadné jednání obviněných odpovídalo činnosti množírny, avšak neexistoval trestný čin plně odpovídající specifikům množírny. Užití kvalifikované skutkové podstaty v odst. 3 písm. a) lze demonstrovat na níže uvedených příkladech, kdy v jednom případě nebylo na základě skutkových okolností zjištěno, že se jednalo o množírnu (nebylo prokázáno, že pachatelé rozmnožovali psi za účelem zisku finančního obnosu), a naopak na druhém případě lze vidět výrazné a typické znaky množírny.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí publikovaném pod č. j. 6 Tdo 1400/2013-19 odmítl dovolání obviněných, kteří byli uznáni vinnými přečinem týrání zvířat podle § 302 odst. 1 písm. a), odst. 3 trestního zákoníku, když v průběhu 2 let týrali svých 14 psů, čímž právě naplnili kvalifikovanou skutkovou podstatu podle odst. 3. Zvířata byla ve špatném zdravotním stavu, byla podvyživená, držena v uzavřeném prostoru bez suchého místa a docházelo mezi nimi k napadání, což vedlo k utrpení zvířat.¹²⁹ V době vydání rozhodnutí bylo možné pachatelům takových trestných činů uložit nižší trest, než je tomu v dnešní době, kdy novelou č. 114/2020 Sb. byly zpřísněny trestní sazby za trestný čin týrání zvířat, a rovněž byla upravena skutková podstata

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1329/2016.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013-19.

tohoto trestného činu, jak je popsáno výše. Obvinění byli odsouzeni k trestu odnětí svobodu na 12 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 36 měsíců s dohledem. V tomto případě však nelze hovořit o množárně, ač obvinění týrali větší počet psů.

Dne 25. října 2023 rozhodl Nejvyšší soud pod sp. zn. 4 Tdo 895/2023 o dovolání obviněné, vinné z přečinu týrání zvířat dle § 302 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku, ve znění účinném do 31. května 2020 (tedy před výše zmíněnou novelou), a to tak, že dovolání odmítl. V tomto případě, na základě skutkových zjištění, již lze shledat, že obviněná provozovala množírnu psů. Dle skutkové věty obviněná v přesně nezjištěné době nejméně po dobu jednoho roku chovala desítky psů v naprosto nevyhovujících životních podmínkách, které nutila k rozmnožování za účelem prodeje takto narozených štěňat. Zvířata neměla dostatek potravy a vody, které byly kontaminovány výkaly a močí, psi byli drženi v klecích umístěných na sobě, čímž byl značně omezen jejich prostor a psi, kteří byli umístěni nahoře, neměli jinou možnost než se vyměšovat na psi umístěné pod nimi. Obviněná nezajistila psům potřebnou veterinární péči, nýbrž jim sama prováděla neodborné veterinární zákroky. Zvířata trpěla onemocněními očí, kůže, dýchacích cest a rozšířila se mezi nimi parvoviróza, která vedla k bolestivým stavům a dehydrataci zvířat. Soud na základě toho zjistil, že *„část psů utrpěla tímto jednáním trvalé následky, zejména psychické poruchy, zhoršení zraku, nejméně pět psů, jejichž kadávery byly nalezeny v nemovitosti v XY zemřeli v důsledku promořenosti chovu parvovirózou, další pes zemřel v důsledku dilatace žaludku s oběhověpulmonálním selháním, u jedné feny po zajištění byla provedena euthanázie, neboť trpěla silnou epilepsií a neléčenými četnými podkožními nádory“*.¹³⁰ Ke dni 12. července 2018 se v tomto prostoru nacházel zcela bezprecedentní počet zvířat – 86 psů. Za uvedené jednání byla obviněná odsouzena k trestu odnětí svobody v délce 24 měsíců, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let, dále byla odsouzena k peněžitému trestu ve výši 100.000 Kč a k trestu propadnutí věci, a to částky 95.300 Kč, kterou získala prodejem dotčených psů.¹³¹

3.3.2 Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

Druhou možností, jak na trestněprávní úrovni postihnout činnost množíren, bylo vyvozovat trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti podle ustanovení § 303 trestního zákoníku. Takového trestného činu se pachatel dopustí tehdy, kdy z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt. V rámci

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2023, sp. zn. 4 Tdo 895/2023.

¹³¹ Tamtéž.

kvalifikované skutkové podstaty bude přísněji potrestán pachatel, který se opět dopustí činu na větším počtu zvířat.¹³²

Objektivní stránka zde spočívá právě v tom, že zanedbání péče má za následek trvalý následek na zdraví či smrt. Potřebnou péčí se pak rozumí taková péče, která předchází újmě na zvířeti, tj. napájení, krmení, veterinární péče apod. Při posuzování potřebné péče je třeba přihlížet k individuálním potřebám toho kterého zvířete, které budou závislé na jeho druhu, zdravotním stavu či prostředí, ve kterém je chováno.¹³³

Pachatelem tohoto trestného činu může být opět fyzická i právnická osoba, oproti trestnému činu týrání zvířat však musí být pachatel vlastníkem zvířete, nebo musí mít povinnost se o zvíře starat, typicky na základě smluvního vztahu, opatrování příbuznými vlastníka, veterinářem, či například personálem útulku u nalezených psů.¹³⁴

3.3.3 Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách, zákaz chovu a držení zvířat

Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách a trest zákazu chovu a držení zvířat byly, jak již bylo výše nastíněno, do trestního zákoníku vtěleny novelou provedenou zákonem č. 114/2020 Sb. s účinností ode dne 1. června 2020. Trest zákazu chovu a držení zvířat byl do trestního zákoníku včleněn za účelem doplnění a překlenutí mezer, které z praxe vyvstaly u trestů zákazu činnosti a propadnutí věci v souvislosti se zvířaty.¹³⁵ Zákaz činnosti lze uložit pouze za podmínek stanovených v ust. § 73 trestního zákoníku, který říká, že takový trest spočívá v zákazu výkonu zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení.¹³⁶ V situaci, kdy by soud chtěl uložit zákaz činnosti spočívající v zákazu chovu a držení zvířat, byl by omezen na úzkou skupinu případů, ve kterých by pachatel disponoval například živností či povolením k chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči (v případě, že by se trestného jednání dopustil na takovém druhu zvířete). Trest zákazu chovu a držení zvířat tak rozšiřuje okruh pachatelů, které je možno postihnout zákazem chovu či držení zvířat například i na takové pachatele, kteří týrají kočku, psa, nebo provozují množírnu. U trestu propadnutí věci je problémem naopak to, že ho lze uvalit pouze na ty věci, které jsou získané trestnou činností. V případě množíren lze tedy pachateli odebrat mláďata narozená v množírně, nikoli však „vstupní“ zvíře – matku či otce, které za

¹³² Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 303.

¹³³ COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 3.

¹³⁴ Tamtéž, § 303 marg. č. 7.

¹³⁵ Tamtéž, § 303 marg. č. 7.

¹³⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 73.

účelem reprodukce zvířat množitel pořídil například koupí od jiného chovatele. Kromě toho nelze trest propadnutí věci uložit v případě týraných zvířat v zájmovém chovu.

Podstatou trestu zákazu chovu a držení zvířat je, že po dobu výkonu trestu nesmí pachatel držet, chovat a pečovat o zvíře, přičemž se jedná kumulativně o všechny tyto tři aktivity. Soud v rozsudku neurčuje, která forma nakládání se zvířaty se odsouzenému zakazuje, ale uloží zákaz všech tří forem. Stejně tak soud nespecifikuje, jaká konkrétní zvířata nesmí odsouzený držet, chovat a pečovat o ně, trest se vztahuje na všechny zvířata obecně – cílem trestu je totiž zabránit pachateli působit na jakékoli zvíře, neboť účelem trestu je ochrana všech zvířat před osobou pachatele.¹³⁷ Trest lze uložit až na dobu deseti let a lze jej uložit i jako trest samostatný, v případě, že vzhledem ke všem okolnostem není třeba uložení jiného trestu, a to jak fyzické, tak dle § 20a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, i právnické osobě.¹³⁸ Dle ustanovení § 53 odst. 2 trestního zákoníku lze tento trest uložit samostatně i v případě, že za takový trestný čin zákon tento trest nestanoví.¹³⁹

Po právní moci odsuzujícího rozsudku předseda senátu rozhoduje o započtení doby, po kterou bylo pachateli znemožněno držet či pečovat o předmětná zvířata. Toto znemožnění je však vázáno na některý z důvodů, které předkládá ustanovení § 350aa trestního řádu.¹⁴⁰ Do doby výkonu trestu se započítá pouze doba, po kterou odsouzený nemohl fakticky držet či pečovat o zvíře, a to na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci. Jedná se o situace, kdy bylo pachateli například nařízeno předběžné opatření spočívající právě v zamezení držení zvířete a péče o něj, nejčastěji však půjde o opatření uložená veterinární správou nebo obcí. Vždy však musí existovat kauzální nexus mezi odnětím zvířete a následným vyslovením odsuzujícího rozsudku. Z toho vyplývá, že se vždy musí jednat o ta samá zvířata, která jsou předmětem trestného činu.¹⁴¹ Ve vztahu k množírám lze vytvořit modelovou situaci, kdy množitel má například v oddělené nemovitosti větší počet psů v nuzných podmínkách, která množí za účelem zisku, a vedle toho pečuje v domácím prostředí o psa jako o domácího mazlíčka. Tohoto dotčeného mazlíčka však také zanedbává, a tak mu jej veterinární správa odebere. Později je odsouzen za provozování množírny a je mu uložen trest zákazu chovu a držení zvířat, avšak do uloženého trestu se mu již nezapočte doba, po kterou mu veterinární správa odebrala psa.

¹³⁷ PÚRY, František. § 74a [Zákaz držení a chovu zvířat]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1262, marg. č. 5.

¹³⁸ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, § 20a.

¹³⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 53.

¹⁴⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 350aa.

¹⁴¹ PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Trest zákazu držení a chovu zvířat*. Trestněprávní revue, 2021, č. 1, s. 23-26.

Pokud soud uloží jakýkoli trest, je potřeba rovněž zajistit jeho řádné dodržování prostřednictvím kontroly. Kontrola výkonu trestů je ve většině zajišťována Probační a mediální službou, s čímž původně počítal i návrh novely č. 114/2020 Sb. Zákonnodárce však nakonec u trestu zákazu chovu a držení zvířat zvolil jiný postup. Kontrola výkonu tohoto trestu je svěřena krajské veterinární správě, která provádí namátkovou kontrolu obydlí a dalších prostor odsouzených.¹⁴² Odsouzený v takovém případě musí krajské veterinární správě umožnit vstup do takových prostor, čímž ale dochází k porušení práva na nedotknutelnost obydlí, které zakotvuje již Listina základních práv a svobod.¹⁴³

„Kdo chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy“ – tak zní první základní skutková podstata trestného činu chov zvířat v nevhodných podmínkách, za kterou pachateli hrozí trest odnětí svobody až na jeden rok či zákaz činnosti. Druhá základní skutková podstata vychází z toho, že pachatel v takovýchto podmínkách chová zvířata za účelem obchodu, či z takového chovu kořistí, a tím jsou chovaná zvířata vystavena v nebezpečí života nebo jim jsou působeny již zmíněné značné útrapy. Tato základní skutková podstata je ohodnocena i těžším postihem, přičemž pachateli může být uložen trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákaz činnosti. Obě dvě skutkové podstaty tak spadají pod množinu přečinů.¹⁴⁴

Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách již ve svém názvu zakotvil neurčitý pojem – nevhodné podmínky. Profesor Jelínek upozorňuje na rozdílné představy o tom, co jsou nevhodné podmínky, kdy dává do protikladu představu majitele zoologické zahrady, provozovatele velkochovu či ekologického aktivisty. S ohledem na to shledává, že takový neurčitý pojem bude činit obtíže při dokazování. Dále zmiňuje potenciální rozdíly mezi nevhodnými podmínkami pro různé druhy zvířat, dokonce například pro různé typy stejných druhů zvířat, jako jsou různá plemena psů.¹⁴⁵ S tímto názorem se ztotožňuji, avšak vedle předestřené problémy vidím i pozitivum – v každém jednotlivém konkrétním případě bude možné ony nevhodné podmínky posuzovat samostatně, s přihlédnutím ke všem skutkovým okolnostem i k jedinečnosti každého případu. V té chvíli se otevírá poněkud široké pole pro judikaturu, kdy se bude muset sám soud vypořádat s jednotlivými skutečnostmi a postupem času tak může být zavedena konstantní judikatura vycházející z praxe. Takové řešení je dle mého názoru sice časově náročné, ale naopak lépe reflektující skutečnou problematiku.

¹⁴² PAVLOVIČOVÁ, Kristýna, 2021, op. cit., s. 23-26.

¹⁴³ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, čl. 12.

¹⁴⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 302a.

¹⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. Bulletin advokacie, 2020, č. 6. s. 46-50.

Profesor Jelínek dále předesílá, že „zostření trestní represe na úseku ochrany zvířat před týráním nepředcházely kriminologické výzkumy v tom smyslu, zda dosavadní správní postih je účinný, či nikoliv a zda není možné jiné řešení než trestněprávní“ a zastává názor, že „státní správa měla a má dostatek legislativních nástrojů, aby si poradila s takovými zavrženíhodnými jevy, jakými jsou týrání zvířat nebo tzv. množírny psů a koček. Pokud je dosavadní správní postih nedostatečný, postarejme se nejprve o důslednou realizaci správních předpisů, případně i o jejich zpřísnění dříve, než zvolíme trestněprávní úpravu.“¹⁴⁶ Na tomto místě si dovoluji se vsí úctou s panem profesorem nesouhlasit. Co se týče nástrojů, kterými disponuje státní správa k odhalení a nápravě činnosti množíren, nejsem zcela přesvědčena o jejich dostatečnosti či účinnosti.

Krajská veterinární správa, pokud se dozví o podezřelém jednání fyzické či právnické osoby souvisejícím s možným týráním zvířat či s provozováním množírny, může v daném místě provést prohlídku. Takovou prohlídku však musí dopředu oznámit dotčeným osobám, čímž de facto přichází o jakýsi moment překvapení, kdy se osoby, v jejichž obydlí či prostorách se má prohlídka uskutečnit, mohou na příchod pracovníků krajské veterinární správy připravit. Zvířata tak mohou mít po vymezený čas přístup k čisté vodě, potravě, a celkově jim mohou být dočasně upraveny životní podmínky tak, aby odpovídaly zákonným standardům a principu welfare. Nemocné či viditelně podvyživené a týrané kusy mohou dotyčné osoby přemístit na jiné místo, kde prohlídka nebude probíhat. Takto nastavené kontroly krajskou veterinární správou nikdy nemohou mít takový efekt, jako příkaz k domovní prohlídce orgánů činných v trestním řízení. Za takových podmínek je více než patrné, že krajské veterinární správě spousta případů týrání zvířat zůstane neznámá, a tím pádem spravedlivě nepotrestána. Jestliže krajská veterinární správa nenabude dojmu, že v místě dochází k delikttní činnosti, nebude osoby dále prověřovat. Z těchto důvodů se domnívám, že postup správních orgánů v této oblasti není dostatečně účinný. Pro zlepšení této situace by bylo nezbytné přijmout takovou právní úpravu, která by krajské veterinární správě rozšířila pravomoci v oblasti prověřování chovatelů, případně přenechala řešení takových případů policejním orgánům.

Ve třetím odstavci ustanovení § 302a je zakotvena kvalifikovaná skutková podstata trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách tak, že přísněji, než v základní skutkové podstatě hodnotí takové jednání, které je vedeno úmyslem získat pro sebe či pro jiného značný prospěch, tj. nejméně 1.000.000 Kč podle ustanovení § 138 odst. 1 písm. d) ve spojení s odst. 2 trestního zákoníku. Není tedy nezbytné onu částku 1.000.000 Kč opravdu z trestné činnosti získat, stačí pouhá úmysl k tomu směřující. Zákonodárce tím pojmově vyloučil možnost spáchat tuto

¹⁴⁶ JELÍNEK, Jiří, 2020, op. cit., s. 46-50.

kvalifikovanou skutkovou podstatu nedbalostně tak, jako se lze z nedbalosti dopustit jednání pojmenovaného v odstavci prvním. Dále zákonodárce podřadil pod tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu jednání dle odst. 1 a 2, kterým pachatel způsobí zvířeti trvalé následky či smrt, nebo pokud spáchá takový čin jako člen organizované skupiny. Aby pachatel naplnil skutkovou podstatu co do způsobení trvalých následků či smrti zvířete, postačí, pokud takové následky způsobí byť jen jednomu zvířeti a naopak maximálně šesti exemplářům. Pokud by se jednalo o 7 a více kusů, pachatel se dostává ještě k vyššímu trestnímu postihu podle odst. 4 daného ustanovení.¹⁴⁷ Za jednání podle třetího odstavce pak pachateli hrozí odnětí svobody na dvě léta až osm let. V této kvalifikované skutkové podstatě se tak již jedná o zločin, nikoli přečin.¹⁴⁸

Odstavec 4 se poté věnuje těm nejtěžším skutkovým podstatám trestného činu chov zvířat v nevhodných podmínkách – případům, kdy pachatel chce tímto trestným činem pro sebe či jiného získat prospěch velkého rozsahu, nebo tím způsobí trvalé následky či smrt většímu počtu zvířat, nebo pokud se takového činu dopustí ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.¹⁴⁹ Prospěch velkého rozsahu je v ustanovení § 138 odst. 1 písm. e), odst. 2 definován částkou 10.000.000 Kč a stejně tak jako u odst. 3 postačí pouhý úmysl takový prospěch získat, a to buď pro sebe či pro jiného. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.3.1, větší počet zvířat byl judikaturou Nejvyššího soudu stanoven na sedm exemplářů. Organizovanou skupinou působící ve více státech se rozumí skupina, která vykonává svou činnost alespoň ve dvou státech (jedním z nich může být i Česká republika), přičemž pachateli postačí udržovat se skupinou volnější kontakt, například skrze telefon či kurýra.¹⁵⁰ Zákonodárce původně hodlal podřídít tento odst. 4 trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách režimu ustanovení § 367 trestního zákoníku, kdy by nepřekážení takového činu samo o sobě naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu.¹⁵¹

Jelikož je úprava trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách poměrně mladá, není zatím mnoho dostupné judikatury, která jistě v budoucnu odhalí různá úskalí formulace tohoto trestného činu. I tak lze na předmětnou novinku v trestním zákoníku nahlížet jako na poměrně zdařilou úpravu. Jedno z mála veřejně dostupných řízení, ve kterém byli pachatelé odsouzeni za trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách, skončilo odmítavým usnesením

¹⁴⁷ PÚRY, František. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3886, marg. č. 12.

¹⁴⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 302a odst. 3.

¹⁴⁹ Tamtéž, § 302a odst. 4.

¹⁵⁰ PÚRY, František, 2023, op. cit., s. 3886, marg. č. 13. až 16.

¹⁵¹ Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků. *Právo21* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>.

Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2023, pod sp. zn. 4 Tdo 165/2023. Obvinění byli uznáni vinnými přečinem chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle ust. § 302a odst. 1 trestního zákoníku, jelikož chovali v nevhodných podmínkách větší počet zvířat, a to konkrétně koní, koček, holubů a psů, „*kterým nezajistili potřebnou výživu, přístup k napájecí vodě, dostatečný životní prostor, odpovídající zoohygienické podmínky ani adekvátní veterinární péči, protože byla chovaná zvířata vystavena dlouhodobému hladovění či podvýživě a dehydrataci, trpěla nedostatkem přirozeného pohybu, prostory určené k jejich chovu neposkytovaly daným jedincům přiměřené podmínky pro zajištění biologických potřeb a pro zachování fyziologických funkcí*“.¹⁵² Zvířata byla pachatelům zabavena a byla umístěna do náhradní péče. Soud prvního stupně za tuto trestnou činnost uložil pachatelům trest odnětí svobody v délce 5 a 4 měsíce, přičemž oběma obviněným podmíněně odložil výkon trestu na 24 měsíců. Dále byl obviněným uložen trest zákazu držení a chovu koní, koček, holubů a psů v délce osmi let, spolu s trestem propadnutí věci – předmětných nevhodně chovaných zvířat.¹⁵³

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 4 Tdo 165/2023.

¹⁵³ Tamtéž.

Závěr

Motivací této diplomové práce bylo podat ucelený přehled práv a povinností, které osoba pořizující si domácího mazlíčka musí dodržovat. Česká právní úprava je v tomto ohledu poněkud roztržštěná v několika zákonech a podzákonných právních předpisech, a proto se v ní obyčejný, práva neznalý chovatel, snadno ztratí. Konkrétně se pak jedná zejména o zákon na ochranu zvířat proti týrání a veterinární zákon, a dále množství předpisů Evropské unie, vyhlášek a nařízení. Po přečtení jádra této diplomové práce by měl být každý chovatel vybaven nejen esenciálními znalostmi týkající se jeho postavení coby chovatele zájmového zvířete. Pevně věřím, že předmětná diplomová práce poskytla komplexní, a současně detailní vhled do problematiky zájmového chovu zvířat provázaný s ochranou zvířat proti týrání se zaměřením na množírny, které rezonují nejen českou společností.

K pochopení vztahu zvířete a člověka byla v úvodní kapitole nastíněna filosofická východiska, která tento vztah formovala. V průběhu času se procesem dereifikace stalo zvíře z objektu subjektem, které minimálně pociťuje utrpení. K přechodu vnímání zvířete jako věci na živého, cítícího a mnohdy myslícího tvora dopomohli významní filosofové, jako například František s Assisi, Jeremy Bentham, Peter Singer či Tom Regan. O tento přerod se pak však nejvíce zasadil John Webster, který formoval učení o welfare – životní pohodě zvířat. S Websterovými poznatky pak také pracuje, kromě úpravy zájmového chovu, právní úprava ochrany zvířat proti týrání, která se o teorii welfare opírá v konstrukci skutkových podstat trestných činů, směřujících proti zvířatům.

Druhá kapitola byla věnována platné právní úpravě ohledně zájmového chovu, kdy byla nejdříve shrnuta mezinárodní právní úprava tvořená zejména předpisy Rady Evropy a Evropské Unie. Stěžejní částí této diplomové práce je navazující pasáž zabývající se českou právní úpravou a již konkrétními pravidly a postupy, které by chovatel měl pro odpovědný a nezávadný chov zájmových zvířat znát a dodržovat. Práce se zde věnuje jak obecným požadavkům kladeným na všechny chovatele zvířat v zájmovém chovu bez rozdílu, dále pak chovatele druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, a nakonec se pozornost více zaměří na dílčí speciální povinnosti pro chovatele psů a koček. Jako jakýmsi protikladem k české právní úpravě zájmového chovu psů a koček je čtenáři představena problematika BSL zákonů v zahraničí, limitující chov určitých psích plemen, na které společnost nazírá jako na plemena nebezpečná.

Třetí kapitola otevírá druhé velké téma diplomové práce – ochranu zvířat proti týrání. Ochrana zvířat proti týrání prostupuje celou úpravou zájmového chovu, přičemž pomyslným průsečíkem těchto témat je již zmíněný fenomén množírny. Jelikož množírny nebyly donedávna

českým zákonodárcem nijak definovány, byl jejich postih možný pouze pro trestné činy týrání zvířat a zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. Po novele trestního zákoníku a zákona na ochranu zvířat proti týrání byly množírny definovány jako legislativní pojem a do trestního zákoníku byl včleněn nový trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách a trest spočívající v zákazu chovu a držení zvířat. Od těchto novel je možné účinněji stíhat osoby provozující závadná zařízení naplňující definici množírny. Opravdový dopad této změny však bude patrný až v následujících několika letech, kdy budou uzavřeny první desítky případů trestního stíhání za provozování množírny.

Ač se postoj člověka ke zvířatům v průběhu vývoje společnosti podstatně změnil, stále lze ve světě sledovat zažitá a společensky ne vždy odsuzovaná praktika, spočívající v neetickém zacházení s nejrůznějšími druhy zvířat, a které sledují rozličný cíl – pobavení, výzkum, zajištění potravy a další. Tyto praktika jsou však vždy poháněny, alespoň z části, ziskuchtivostí lidí. Nad rozsah této práce je třeba zmínit, že se ve společnosti vyskytují i takové excesy, kdy lidé utrápí zvíře k vlastnímu potěšení. K necitlivému až trýznivému způsobu zacházení se zvířetem však může dojít právě i nevědomky osobou, která nemá dostatečné znalosti o potřebách daného zvířecího druhu. Chovatelé by se tak měli vždy informovat o zákonných požadavcích kladených na chov toho kterého zvířete a o jeho biologických specifikách. Jedině tak lze dosáhnout odpovědného chovu respektujícího zásady welfare.

Seznam použitých zdrojů

I. Seznam použité literatury

CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Vyd. 1., Praha: Triton, 2013. 118 s. ISBN 978-80-7387-607-4.

MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. 490 s. ISBN 978-80-200-2317-9.

KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2012. 262 s. ISBN 978-80-200-2113-7.

SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Praha: Práh, 2001. 261 s. ISBN 80-7252-042-3.

ZVÍŘATA NEJÍME a kolektiv: *Nesvoboda. O zneužívání zvířat lidmi*. Nová Ves: Lukáš Vincour, 2020. 252 s. ISBN 978-80-270-7844-8.

WEBSTER, John. *Životní pohoda zvířat: kulhání k ráji. Praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Vyd. 1., Praha: Práh, 2009. 291 s. ISBN 978-80-7252-264-4.

COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

SÝKORA, Tomáš. § 4a [Přemísťování zvířat v rámci neobchodního přesunu] In: SKŘIVÁNKOVÁ, M. a kol. *Veterinární zákon. Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

PÚRY, František. § 74a [Zákaz držení a chovu zvířat]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023.

PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Trest zákazu držení a chovu zvířat*. Trestněprávní revue, 2021, č. 1.

KŘEČEK, Stanislav a kolektiv. *Sborník stanovisek Veřejného ochránce práv. Ochrana zvířat*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. 191 s. ISBN 978-80-7676-092-9.

JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. Bulletin advokacie, 2020, č. 6.

PÚRY, František. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023.

II. Seznam použitých internetových zdrojů

Průzkum: Nejvíce Čechů má psa, v průměru za něj utratí skoro 16 tisíc ročně. *Český rozhlas* [online]. [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/cesko-cesi-domaci-mazlicci-psi-kocky-penize-pruzkum_1906232155_lac.

Za péči o domácí mazlíčky utratíme dvě miliardy ročně. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/za-peci-o-domaci-mazlicky-utratime-dve-miliardy-rocne>.

Welfare zvířat. *Ústav ochrany zvířat a welfare, z. ú.* [online]. [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://www.uozw.cz/welfare-zvirat-2/>.

ČR: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v roce 2022. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/-q324555--vRSf4kw /prehled-druhu>.

Cirkusů bez zvířat se nedožijeme, věří v Humbertu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-styl-cirkusu-bez-zvirat-se-nedozijeme-veri-v-humbertu-40428696>.

Naše poslání. *ZOO PRAHA* [online]. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/vse-o-zoo/nase-poslani>.

Treaty Office: Reservations and Declarations for Treaty No.125 - European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS No. 125). *Council of Europe* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/concerning-a-given-treaty?module=declarations-by-treaty&territoires=&codeNature=2&codePays=&numSte=125&enVigueur=true&ddateDebut=05-05-1949&ddateStatus=11-08-2023>.

Treaty Office: Simplified Chart of signatures and ratifications. *Council of Europe* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/by-subject-matters?module=signatures-by-treaties&codeMatiere=42&numSTE=125>.

Domácí mazlíčci a zájmový chov: jak zastavit nezákonné obchodování. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200117STO70506/domaci-mazlicci-a-zajmovy-chov-zastavit-nezakonne-obchodovani>.

Poslanci požadují opatření proti nelegálnímu obchodu s mačkami a psami. *Evropský parlament* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20200206IPR72016/poslanci-pozaduju-opatrenia-proti-nelegalnemu-obchodu-s-mackami-a-psami>.

Podmínky chovu zvířat vyžadující zvláštní péči. *Statnisprava.cz* [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/podminky_chovu_zvirat_vyzadujici_zvlastni_peci_21122206_07768368.

K čemu a jak slouží čipování psů. Cena a přehled registrů. *Evidence psů, centrální registr psů ČR* [online]. [cit. 2024-02-27]. Dostupné z: <https://www.evidencepsu.cz/registrace-psu/cipovani-psu-k-cemu-a-jak-slouzi/>.

Oznamovací povinnosti chovatelů tří a více fen starších jednoho roku. *Státní veterinární správa* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/oznamovaci-povinnost-chovatelu-tri-a-vice-fen-starsich-jednoho-roku/>.

Zakázaná plemena psů v ČR. *Sportovní-kynologie.cz* [online]. [cit. 2024-05-07]. Dostupné z: <https://www.sportovni-kynologie.cz/ze-sveta-psu/zajimavosti-ze-sveta-psu/zakazana-plemena-psu-v-cr/>.

Dangerous Dogs Act 1991. *legislation.gov.uk* [online]. [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/65/section/1>.

The Dangerous Dogs (Designated Types) (England and Wales) Order 2023. *legislation.gov.uk* [online]. [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2023/1164/article/2>.

What is an American XL bully and why are they being banned? *BBC* [online]. [cit. 2024-05-14]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-66775985>.

Hrozba zvaná zákony. *Myslivost* [online]. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: <https://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2013/Kveten---2013/Hrozba-zvana-zakony>.

Dangerous animal legislation. *American Veterinary Medical Association*. [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources-tools/avma-policies/dangerous-animal-legislation>.

Why breed-specific legislation is not the answer. *American Veterinary Medical Association*. [online]. [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources-tools/pet-owners/dog-bite-prevention/why-breed-specific-legislation-not-answer>.

Řád ochrany zvířat při chovu psů. *Českomoravská kynologická unie* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/rady-a-predpisy-cmku-152>.

Sněmovní tisk 214. Novela z. – trestní zákoník. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?O=8&T=214>.

Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků. *Právo21* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>.

III. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 246/1992 Sb., České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

Dohoda č. 19/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

Zákon č. 312/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Dohoda č. 20/2000 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě.

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97, 02005R0001-20050125.

Vyhláška č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 ze dne 12. června 2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003 Text s významem pro EHP, 32013R0576.

Vyhláška č. 313/2014 Sb., o označování a pasech psů, koček a fretek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech.

Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

IV. Seznam použité judikatury

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 13. 3. 2023, sp. zn. 25 C 98/2022-137.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1329/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 8. 2022, č. j. 22 A 78/2021-27.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013-19.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2023, sp. zn. 4 Tdo 895/2023.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 4 Tdo 165/2023.

V. Seznam ostatních zdrojů

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 312/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, č. 312/2008 Dz.

Ministerstvo zemědělství: Odůvodnění vyhlášky č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, č. 384/2021 Dz.

Ministerstvo zemědělství: Odůvodnění vyhlášky č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, č. 451/2021 Dz.

Skupina poslanců: Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 246/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 246/2022 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 368/2019 Dz.

Právní úprava zájmového chovu a ochrana zvířat proti týrání

Abstrakt

Diplomová práce představuje souhrn právní úpravy zájmového chovu zvířat s přesahem do právní úpravy ochrany zvířat proti týrání. Práce se zaměřuje především na současnou a platnou právní úpravu, avšak v úvodu shrnuje i historická východiska dotčené právní oblasti. Práce se člení na úvod, tři kapitoly a závěr, který ve zkratce sumarizuje právní problematiku a zjištěné poznatky. V první kapitole je věnována pozornost vztahu člověka a zvířete v historickém kontextu, přičemž je poskytnut vhled do smýšlení velkých myslitelů a taktéž do vývoje pojmu welfare – životní pohoda zvířat. Dále jsou v první kapitole zmíněny některé základní palčivé body vztahu člověka a zvířete, a to konkrétně otázka velkochovů, pokusů na zvířatech a poté otázka etického využití zvířat pro zábavu člověka. Druhá kapitola je věnována zájmovému chovu, vylíčení jeho mezinárodní úpravy a podrobnému rozpracování české právní úpravy zájmového chovu se zaměřením na nejběžnější druhy chované jako zvířata zájmová. V jejím závěru autorka přináší krátké pojednání o mezinárodní situaci v oblasti zájmového chovu a ochraně zvířat proti týrání, neboť v poslední době byly v souvislosti s tímto tématem zaznamenány události, které v práci, věnované zájmovému chovu, nelze opomenout. Ve třetí kapitole se pozornost přesouvá na ochranu zvířat proti týrání, kde je shrnuta základní právní úprava obsažená v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Dále se kapitola ubírá směrem k velice aktuálnímu a ve společnosti rezonujícímu tématu zvířecích množírén. Množírny jsou v práci rozebrány jako legislativní pojem a dále jako závadné jednání, které je hodno trestního postihu. Jelikož se jedná o poměrně čerstvou novinku českého právního řádu, je na onen trestní postih v této práci nahlíženo i s ohledem na dřívější, nenovelizované znění trestního zákoníku, kdy do něho ještě nebyl včleněn trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách, čímž bylo možno činnost množírén stíhat pouze pro trestné činy, které dost dobře neodpovídali situaci množírén.

Klíčová slova: *zvíře, zájmový chov, množírna*

Legal regulation of pet breeding and protection of animals against cruelty

Abstract

The diploma thesis presents a summary of the legal regulation of pet breeding with an overlap into the legal regulation of protection of animals against cruelty. The thesis focuses mainly on the current and valid legislation, but in the introduction it also summarizes the historical background of the legal area concerned. The thesis is divided into an introduction, three chapters and a conclusion, which briefly summarises the legal issues and what has been found. The first chapter focuses on the relationship between man and animal in a historical context, providing insight into the thinking of great philosophers and the development of the concept of animal welfare. Furthermore, the first chapter addresses some of the basic burning issues in the human-animal relationship, namely the issue of factory farming, experiments on animals and then the question of the ethical use of animals for human entertainment. The second chapter is devoted to pet breeding, describing its international regulation and a detailed elaboration of the Czech legislation on pet breeding, focusing on the most common species kept as pets. In its conclusion, the author provides a brief discussion of the international situation in the field of pet breeding with the protection of animals against cruelty, as there have been recent events in connection with this topic that cannot be omitted in a work devoted to pet breeding. In the third chapter, the focus shifts to the protection of animals against cruelty, where the basic legislation contained in the Act on the Protection of Animals against Cruelty is summarised. The chapter then moves on to the very topical and socially resonant topic of puppy mills. Puppy mills are discussed as a legislative concept and as a defective act worthy of criminal punishment. Since this is a relatively recent innovation of the Czech legal system, the criminal punishment is also considered in this thesis with regard to the earlier, unrevised version of the Criminal Code, when the crime of keeping animals in unsuitable conditions was not yet included, which made it possible to prosecute the activities of puppy mills only for crimes that did not correspond well enough to the situation of puppy mills.

Key words: *animal, pet breeding, puppy mills*